

vergadering **C82 – OND9**

zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 12 december 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de grote stijging van het aantal jongeren in het tweedekansonderwijs - 420 (2013-2014)	
Vraag om uitleg van mevrouw Goedeke Vermeiren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijging van het aantal cursisten in het tweedekansonderwijs - 429 (2013-2014)	3
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het verfijnen van de bepalingen betreffende het luxeverzuum - 537 (2013-2014)	10
Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de opvangcentra van het GO! - 554 (2013-2014)	13
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het ICT-gebruik in de klas - 560 (2013-2014)	20
Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het voornemen van het katholiek onderwijsnet tot vermindering van het aantal studierichtingen in het secundair onderwijs - 572 (2013-2014)	24
Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over psychosociale aandoeningen in het onderwijs - 590 (2013-2014)	27

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de grote stijging van het aantal jongeren in het tweedekansonderwijs - 420 (2013-2014)

Vraag om uitleg van mevrouw Goedele Vermeiren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijging van het aantal cursisten in het tweedekansonderwijs - 429 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, minister, geachte leden, het tweedekansonderwijs (tko), waar studenten via lessenpakketten een eigen traject uitstippelen om uiteindelijk toch een diploma secundair onderwijs te behalen, boomt. Terwijl zich in het schooljaar 2008-2009 nog 2609 jongeren tot 25 jaar inschreven, dan is dat aantal 5 jaar later toegenomen tot 5501. Dat is een stijging van meer dan 110 procent. Deze cijfers werden onlangs vrijgegeven door het departement.

Op de eerste plaats is de stijging goed nieuws. Door het systeem van het tweedekansonderwijs kunnen schoolverlaters via een zelfgekozen studietraject toch nog een diploma secundair onderwijs behalen. De centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) plaatsen echter ook een aantal kanttekeningen bij de stijging. Volgens CVO Leerdorp in Gent schrijven steeds minder ouderen zich in, omdat ze niet bij al dat 'jonge geweld' willen zitten. De gemiddelde leeftijd zou daarom de jongste jaren dan ook zijn gedaald van 32 tot 21 jaar. Het tweedekansonderwijs verandert daardoor enigszins, en leerkrachten zouden daar onvoldoende op voorbereid zijn. Voordien gaven ze voornamelijk les aan gemotiveerde ouderen. Nu komen daar toch wel heel veel jongeren bij, die ook vaak schoolmoe zijn. Dat maakt het toch wel moeilijk werken voor de leerkrachten.

CVO VIVO in Kortrijk voegt daar nog aan toe dat veel jongeren kiezen voor volwassenenonderwijs omdat ze schoolmoe zijn of een C-attest hebben, en dus zittenblijven willen ontlopen. Volgens de adjunct-directrice van VIVO zetten jongeren op die manier het secundair onderwijs buitenspel en wordt het tweedekansonderwijs eigenlijk niet meer gebruikt waarvoor het oorspronkelijk was bedoeld. Ze vindt het niet de taak van het volwassenenonderwijs om schoolmoeheid bij jongeren te bestrijden.

Minister, welke oorzaken ziet u voor de grote stijging van het aantal jongeren in het tweedekansonderwijs? Hoe is de uitstroom van jongeren uit het tko de afgelopen jaren geëvolueerd? Is die evenredig met de instroom gestegen? Hebt u er een zicht op of oudere studenten, dus studenten ouder van 25 jaar, inderdaad afhaken door de grote toevloed van leerlingen jonger dan 25 jaar? Vindt u het opportuun om daartegen op te treden? Hoe staat u tegenover de opmerking dat het tweedekansonderwijs door de grote toevloed van jongeren niet meer wordt gebruikt waarvoor het oorspronkelijk is bedoeld?

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Voorzitter, minister, geachte leden, mevrouw Pehlivan heeft de situatie eigenlijk zeer goed geschetst. Het aantal jongeren onder de 25 jaar in de CVO's neemt toe, waardoor er een verdringing dreigt van mensen waarvoor dit tweedekansonderwijs oorspronkelijk was bedoeld. Nu is dat op zich natuurlijk niet slecht, want op die manier geraken die jongeren aan een kwalificatie, maar blijkbaar is dit dubbel, en trekken CVO's aan de alarmbel.

Mevrouw Pehlivan heeft voorbeelden gegeven van CVO's in Gent en Kortrijk die aan de alarmbel trekken. Zelf heb ik ook al die signalen gekregen vanuit Antwerpen. Die stonden niet in de krant, maar mensen die daar lesgeven, hebben mij ook al een aantal keren gemeld

dat het almaar moeilijker wordt, omdat er eigenlijk sprake is van twee groepen en de ene groep steeds groter wordt. Ze zeggen dat ze eigenlijk niet opgeleid zijn om die jongeren, die vaak schoolmoe zijn en nog helemaal in die schoolsfeer zitten, ordentelijk te begeleiden. Aan de andere kant is er de groep van volwassenen die echt die tweede kans willen grijpen om later aan dat diploma te geraken.

Minister, hoe evalueert u deze cijfers? We menen dat het tweedekansonderwijs niet mag worden beschouwd als een gemakkelijksoplossing voor leerlingen die een C-attest krijgen of leermoe of schoolmoe zijn. Hoe kunt u dit tegengaan? Zijn er concrete beleidsmaatregelen of acties die u kunt nemen om het aantal schoolmoeë jongeren te verminderen? In het verleden hebt u, ook in uw antwoord op een schriftelijke vraag van mij, al verwezen naar de actieplannen die er zijn met betrekking tot spijbelen en voortijdig schoolverlaten, in samenwerking met Welzijn, maar misschien zijn er nog andere mogelijkheden.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Voorzitter, ik vind deze vraag wat vreemd. Ik begrijp niet goed waarom hier kritiek wordt gegeven op het feit dat het tweedekansonderwijs als oplossing zou dienen voor de ongekwalificeerde uitstroom. Dat is toch net een van de kerntaken van het tweedekansonderwijs. Iemand die zijn diploma secundair onderwijs niet heeft gehaald, kunnen we nog een tweede kans bieden om dat te halen in het tko. Iemand die al een diploma heeft, kan nog een ander diploma behalen via dezelfde weg. Ik snap de kritiek daarop niet zo goed.

Het is vreemd dat de jongeren die daar zouden instromen, schoolmoe zouden zijn. Hoe komt het dat een schoolmoe iemand zich inschrijft in een CVO? Iemand die schoolmoe is, blijft toch gewoon thuis en trekt stempelgeld, en daarmee is de kous af.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Het benieuwt me of er een verklaring is van waaruit die leerlingen vooral naar het tko komen. Is het bijvoorbeeld omdat ze hun kans grijpen? Dan is dat positief natuurlijk. Is het omdat ze in het gewoon secundair onderwijs de raad krijgen om ergens anders een oplossing te zoeken? Dat is dan wel negatief.

Ik kan me voorstellen, minister, dat u zult zeggen dat u veel heil verwacht van de hervorming van het secundair onderwijs, maar op korte termijn is dat niet echt een oplossing. Heeft het te maken met een andere aanpak in het tko? Dat kan natuurlijk ook. Zijn er verklaringen? Welk soort leerlingen gaat vooral naar het tko?

Minister, ik weet niet of u hebt gehoord wat ik heb gevraagd.

Minister Pascal Smet: Ik zal de vragen beantwoorden. Die zijn trouwens al een jaar geleden beantwoord. Ik weet niet of het geheugen nog zo ver gaat. Maar ik zal dat opnieuw met plezier doen. Ik heb gelukkig nog een geheugen. Ik heb gehoord dat u vroeg hoe het komt dat de instroom er is en vanwaar die komt. We hebben dat in deze commissie al drie keer uitvoerig besproken. Ik zal dat heel graag voor de vierde keer doen.

De voorzitter: Er zijn toch nieuwe feiten.

Minister Pascal Smet: Er is niet echt een nieuw feit, daar hebben we het in de commissie ook al over gehad.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Minister, u kijkt naar mij. Ik heb me gewoon aangesloten bij de vraag om uitleg.

Minister Pascal Smet: Ik spreek in het algemeen. U zit vlak voor me, ik kan toch moeilijk naast u kijken. Ik heb daar geen problemen mee. We hebben besproken waarom er kritiek komt. Het is twee jaar geleden ook al in de kranten gekomen. Dat is het voordeel van een geheugen te hebben. Ik heb er geen probleem mee om dit opnieuw uit te leggen.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: U keek alsof u er wel problemen mee had.

Minister Pascal Smet: Maar neen, helemaal niet. Na vier jaar weet u toch al dat ik twee dingen tegelijk kan. Dat is de vrouwelijke kant van mij, dat heb ik al duizend keer gezegd.

De stijging van het aantal jongeren in het tweedekansonderwijs toont aan dat ongekwalificeerde jongeren alsnog een diploma secundair onderwijs willen behalen via het volwassenenonderwijs. In die zin is een stijging van de participatie bemoedigend. Dat is goed. Laten we er blij mee zijn dat mensen zonder diploma secundair onderwijs later een diploma willen halen. Dat is heel bemoedigend en dat is wat we met het beleid beogen.

De stijging van het aantal jongeren in het tweedekansonderwijs loopt parallel met een globalere stijging van het aantal inschrijvingen in het tko en in het volwassenenonderwijs in het algemeen. De gemiddelde leeftijd in het tko is de laatste vijf refertejaren stabiel gebleven. De gemiddelde leeftijd is lichtjes gestegen van 25 jaar naar 26 jaar. Ook bij de Examencommissie secundair onderwijs is een gelijkaardige trend merkbaar. Uit een studie van de heer Glorieux uit 2009 blijkt dat jongeren vooral vanwege schoolmoeheid en het behalen van een C-atteest kiezen voor de Examencommissie secundair onderwijs.

Voor cursisten uit het tko speelt schoolmoeheid ook sterk mee, maar zijn vooral ook persoonlijke en familiale problemen die het studeren bemoeilijken, een reden van uitval. Uit hetzelfde onderzoek blijkt ook dat de duur tussen schoolverlaten en herkansen de keuze bepaalt tussen het tko of de Examencommissie. Hoe langer men de schoolbanken heeft verlaten, hoe groter de kans dat men zich inschrijft in het tweedekansonderwijs en niet voor de Examencommissie.

Een ander gegeven dat invloed heeft op de toenemende instroom in het tko is de economische crisis en de toenemende werkloosheid bij jongeren. Jongeren zien meer het belang in van een diploma secundair onderwijs om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten of hun doorstroommogelijkheden uit te breiden. Uit vele gesprekken met jongeren daarover blijkt dat de methode van lesgeven in het secundair onderwijs niet is aangepast aan hun wereld. Het probleem zit dus in het secundair onderwijs, vandaar dat we dat moeten hervormen overigens. Ik ben al blij dat iedereen dat ondertussen heeft begrepen, en dat is een positieve evolutie. Ook zijn er vragen over de ronde die we met de leerkrachten doen. Wel, dat verloopt allemaal vrij goed. Er komen wel vragen en opmerkingen, soms begrijpelijk, maar het toont aan dat het werkveld het daarmee eens is.

Voor de evolutie van de uitstroom uit het tweedekansonderwijs beschikken we momenteel over onvoldoende betrouwbare gegevens over de studiebewijzen die werden uitgereikt door de centra, om hieruit sluitende conclusies te kunnen trekken. U weet dat wij werken aan een nieuwe databank voor het volwassenenonderwijs, die de naam DAVINCI krijgt. Zo zal in de toekomst meer beleidsinformatie beschikbaar zijn om de gegevens te analyseren. Een datawarehouse zal die beleidsinformatie ook kunnen ontsluiten. Misschien is dat voor de buitenwereld niet zo sexy of duidelijk, maar dat werk achter de schermen – ook voor de uitbouw van een kenniscentrum – zal de volgende jaren veel nuttige informatie opleveren dat het beleid ten goede zal komen.

De cijfers van de afgelopen vijf referteperiodes tonen aan dat het aantal inschrijvingen van cursisten boven de 25 jaar bijna verdrievoudigd is: er waren 1364 cursisten in het schooljaar 2008-2009 en 3074 cursisten in 2012-2013. Er zijn geen cijfers beschikbaar over de plus-25-jarigen die afhaken, wegens de recente toestroom. Het rapport 'Wie herkanst?' van Ignace Glorieux toont aan dat de schoolse sfeer in sommige CVO's wel is toegenomen dankzij de grotere instroom van jonge cursisten. De jongeren die zich inschrijven voor het tweedekansonderwijs, zitten echter niet te wachten op een schoolse sfeer. Zij hebben doorgaans baat bij lessen volgens de aanpak in het volwassenenonderwijs. Het tweedekansonderwijs vereist ten gevolge van de uiteenlopende leeftijd van de cursisten, maar ook van de diverse, vaak problematische achtergronden, een gedifferentieerde aanpak en een begeleiding door de leerkracht en het centrum.

Uit goede praktijkvoorbeelden is al gebleken dat centra met voldoende schaalgrootte en dynamiek erin slagen om bijzondere maatregelen te treffen voor cursisten met leer- en motivatiestoornissen en andere beperkingen. De pedagogische begeleidingsdiensten kunnen een belangrijke rol spelen in de ondersteuning en de begeleiding van leerkrachten bij een gedifferentieerde aanpak. Op dit moment wordt met vertegenwoordigers van de sector een visieoefening over de toekomst van het volwassenenonderwijs gemaakt. In dat kader wordt onderzocht hoe centra een kwaliteitsvol zorgbeleid kunnen uitbouwen, cursisten kunnen begeleiden en leerkrachten didactisch kunnen ondersteunen. Er is echter nog een belangrijke weg af te leggen inzake praktijkgericht didactisch onderzoek over het tweedekansonderwijs. Wie zou willen vragen waarom dat nog niet is gebeurd, moet ik zeggen dat het om pedagogische materie gaat, en dan speelt de autonomie van de centra ten volle.

Oorspronkelijk is het tweedekansonderwijs bedoeld voor al wie niet meer leerplichtig is en zonder diploma het voltijds secundair onderwijs als leerplichtonderwijs heeft verlaten. Dit is nu nog steeds zo, ook al heeft ondertussen een verschuiving plaatsgevonden in het profiel van de gemiddelde cursist.

Het eerste Vlaamse tweedekansonderwijsproject startte in 1980 in Leuven, enigszins geïnspireerd op het Nederlandse ‘moedermavo’. Aanvankelijk stroomden hoofdzakelijk vrouwen in, die, in het verlengde van hun opvoedingsperiode, alsnog een diploma wilden behalen. Geleidelijk wijzigde de instroom echter: steeds meer cursisten in de leeftijdscategorie van 18 tot 25 jaar dienden zich aan, en in verhouding met de ‘moeders’ van toen nam ook het aandeel van de mannen toe. Niet zelden hadden en hebben deze jongere cursisten een turbulent of problematisch schools en persoonlijk verleden. Vaak zijn de gevolgen van deze turbulenties nog niet van de baan. Fenomenen als psychische kwetsbaarheid, faalangst, verstoorde motivatie, financiële obstakels ... kunnen het nieuwe leerparcours meer dan gemiddeld riskant maken.

De evolutie van een verjongde instroom naar het tweedekansonderwijs is een geleidelijk en onomkeerbaar proces dat samenhangt met maatschappelijke evoluties. Het is inderdaad een feit dat het aantal jongeren van minder dan 25 jaar in de laatste vijf referteperiodes meer dan verdubbeld is: van iets meer dan 2600 in refertejaar 2008-2009 naar 5500 in 2012-2013. Maar ook het aantal cursisten boven de 25 jaar is bijna verdrievoudigd in de laatste vijf referteperiodes. Hieruit kunnen we afleiden dat de grootste doelgroep van het tweedekansonderwijs jongeren onder de 25 jaar zijn, maar dat de doelgroep boven de 25 nog steeds gestaag stijgt. Toch zijn er indicaties dat het tweedekansonderwijs minder goed is gekend bij de bevolking dan de Examencommissie secundair onderwijs. Bovendien bedient het tweedekansonderwijs slechts een klein gedeelte van de ongekwalificeerde uitstroom, met name vooral jongeren die uitstromen uit het aso en tso. Er is dus zeker nog ruimte om zowel volwassenen zonder diploma secundair onderwijs van boven 25 jaar de weg naar het tweedekansonderwijs te laten vinden, alsook jongeren uit het bso die zonder kwalificatie uitstromen.

Dankzij de combinatie die sinds 2012 mogelijk is van beroepsgerichte opleidingen en een Aanvullende Algemene Vorming (AAV) kunnen jongeren een arbeidsmarktgerichte opleiding volgen die leidt naar een diploma secundair onderwijs. Uiteraard moet ook het probleem van de ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs worden aangepakt om te vermijden dat het tweedekansonderwijs een alternatief wordt voor jongeren met schoolmoeheid. Daarom hebben wij in het masterplan voor het secundair onderwijs de structurele en inhoudelijke hervormingen uitgewerkt. Voorts beschikken wij over het Actieplan Vroegtijdig Schoolverlaten.

Ik denk niet dat wij iets moeten ‘tegengaan’. Het is belangrijk dat mensen die willen herkansen, dat ook kunnen – via het tweedekansonderwijs of de Examencommissie. Dat is nooit evident. Dat vergt inspanningen. Wie via de Examencommissie gaat, moet zelf de inspanningen leveren om zich de leerstof eigen te maken. In het tweedekansonderwijs gaat het om trajecten van lange duur die een volgehouden inspanning van de cursisten vergen. Uiteraard is er nog steeds een grote groep onder de 20 jaar die instroomt. Vaak stromen die

rechtstreeks uit het secundair onderwijs door. Ik vind het niet opportuun om bijvoorbeeld de inschrijvingsleeftijd te verhogen. Als er voor deze jongeren geen aanbod meer is, creëert men een hiaat tussen het voltijds secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs. Bovendien stellen onderzoekers vast dat hoe ouder men wordt, hoe kleiner de kans dat men zich nog waagt aan een tweede kans.

Met Vlaanderen in Actie willen we de ongekwalificeerde uitstroom tegen 2020 halveren. Er is dus nog werk aan de winkel. Ook met het welbevinden van onze leerlingen in het secundair onderwijs kan het veel beter. We stellen vast dat veel jongeren in onze secundaire scholen schoolmoe zijn, of weinig gemotiveerd. Dit fenomeen komt meer voor bij jongens dan bij meisjes, en meer in het bso en tso dan in het aso. Wij hebben het daarover al gehad. De hervormingen in het masterplan moeten dan ook worden uitgevoerd.

Wij zullen daar evenwel niet op wachten. Het Actieplan Vroegtijdig Schoolverlaten zet in op het terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom. Dit actieplan werd onlangs door alle betrokken partijen, onderwijs- en arbeidsmarktactoren goedgekeurd. Momenteel zijn we bezig met de uitrol van de acties, zodat daadwerkelijk wordt ingegrepen op het moment dat een leerling het leerplichtonderwijs dreigt te verlaten. Dat wordt aangevuld met compenserende acties ten behoeve van jongeren die ongekwalificeerd uitvallen. Voorts bevat het actieplan maatregelen inzake monitoring, analyse van vroegtijdig schoolverlaten en coördinatie van het beleid.

Een van de acties is het verder uitbouwen en faciliteren van kwalificerende beroepsgerichte trajecten via samenwerking tussen het volwassenenonderwijs, VDAB, Examencommissie, SYNTRA en bedrijven of organisaties. Dit is een specifieke vorm van tweedekansleerweg, georganiseerd vanuit een geïntegreerde benadering door de verschillende opleidings-verstrek- kers, via dewelke vroegtijdige schoolverlaters in een relatief kort tijdsbestek een kwalificatie kunnen behalen.

Er wordt dus ook op een andere manier ingezet. Er is een akkoord tussen alle partijen om dit uit te werken en in de praktijk om te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Het probleem werd hier al een paar keer besproken. Daarmee is het nog niet opgelost. Het is evident dat er naar oplossingen wordt gezocht. Maar ik hoor toch dat er in de CVO's van Gent, Kortrijk en Antwerpen aan de alarmbel wordt getrokken. We moeten daar aandacht aan schenken.

Het is goed dat er CVO's bestaan, vooral voor mensen van een bepaalde leeftijd. Maar ze zijn ook een uitweg voor jongeren die het niet meer zitten in het secundair onderwijs. Gelukkig is die tweede kans er.

De CVO's vragen nadrukkelijk dat wij ze zouden helpen. Het is niet dat zij die jongeren niet willen. Zij vragen hoe zij ermee moeten omgaan. Natuurlijk moeten wij die jongeren een tweede kans kunnen geven. Hoe beter ze geschoold zijn en hoe beter hun diploma is, hoe meer kans zij hebben om op de arbeidsmarkt te komen. Hopelijk kan de hervorming van het secundair onderwijs de ongekwalificeerde uitstroom halveren. Dat hopen wij allemaal. Maar we zullen toch altijd met een groep van jongeren blijven zitten die het niet meer zien zitten, die schoolmoe zijn of weet ik nog welke reden zij hebben. Zij zullen daar terechtkomen. In 1980 werd dat opgericht voor vrouwen die geen diploma van secundair onderwijs hadden en die een bijkomend diploma wilden behalen. Dit kan eventueel ook worden geëvalueerd. De scholen moeten daarin worden ondersteund, en ook de leerkrachten. Hoe moeten ze omgaan met jongeren die om allerlei redenen in de CVO's terechtkomen? Hoe moeten we het mogelijk maken dat ze toch een diploma behalen en uiteindelijk op de arbeidsmarkt terechtkomen?

Het is geen kritiek, zoals daarnet werd gezegd. Het is een teken aan de wand, dat een bepaalde evolutie zich aan het voltrekken is. Minister, u moet daar, vanuit uw verantwoordelijkheid in de

Vlaamse Regering, rekening mee houden. U moet bekijken hoe we dat kunnen bijsturen, voor de leerlingen, de scholen en de leerkrachten.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Minister, dank u voor uw antwoord. Ik hoorde een aantal zaken die belangrijk zijn.

Herkansen is goed. Ik ben een grote voorstander van herkansen. Iedereen verdient tweede kansen, zelfs derde kansen.

Minister, u zei dat het aantal leerlingen onder de 20 jaar ook toeneemt?

Minister Pascal Smet: Alle categorieën groeien. Dat is goed.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Jongeren tot 25 jaar die afhaken in het onderwijs, kunnen als ze 22 of 23 zijn, een tweede kans krijgen. Dat is nodig. Maar er zijn ook steeds meer jongeren van minder dan 20 die vertrekken vanuit het reguliere onderwijs en dan later naar het volwassenenonderwijs trekken omdat ze hebben horen zeggen dat het daar veel gemakkelijker is en dat er daar modules zijn waardoor je niet altijd naar de les moet. Dat is op zich ook goed, en dat is hun recht. Ik bedoel dat niet pejoratief. Het gaat om een andere methode. Ik bedoel niet dat het inhoudelijk gemakkelijker is. Er is een andere aanpak. Het werkt met modules; je kunt daar eventueel een langere tijd over doen. Dat is een belangrijke nuance die een en ander misschien ook in een ander daglicht plaatst.

Minister, mevrouw Pehlivan haalde het al aan, en u zei het ook in uw antwoord: tussen 1980 en nu is er blijkbaar een hele evolutie geweest, specifiek in dat tweedekansonderwijs. Het is begonnen met vrouwen. Hoe moeten we dat nu aanpakken, hoe gaat het verder? Misschien is het een parallel systeem.

Minister, u verwees ook naar andere methodes om tweedekansonderwijs te genieten. U had het over een samenwerking met SYNTRA, VDAB, enzovoort. Dat is op zich ook zeer waardevol, het moet zeker ondersteund worden. De vraag is echter vooral hoe we er in de toekomst mee verder gaan. Die tweede kans zal belangrijker worden als we de ongekwalificeerde uitstroom willen aanpakken. Dat zal wel de onderliggende vraag zijn van de CVO's.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Ik blijf het toch vreemd vinden dat die schoolmoeheid altijd naar voren wordt gebracht. Ik kan mij indenken dat iemand van 18 met een C-attest schoolmoe is. Waarom gaat hij zich dan in een CVO inschrijven? Schoolmoe is schoolmoe. Er is dan toch nog altijd een motivatie om alsnog een diploma secundair onderwijs te halen?

Minister Pascal Smet: Er is een groot verschil tussen schoolmoeheid en leermoeheid. De leerlingen zijn niet leermoe, maar wel schoolmoe, omdat de manier waarop dit in sommige scholen – niet in alle scholen – wordt aangepakt, niet is aangepast. Dat is eigenlijk een wake-upcall voor de secundaire scholen. Dat is ook de stelling die ik voortdurend naar voren breng.

Ik wil dat nu ook duidelijk stellen ten overstaan van het volwassenenonderwijs: als uw populatie verandert, pas uw systeem aan. Het systeem is er voor de mensen, niet andersom. Als men natuurlijk vindt dat het systeem nu eenmaal zo is en dat de mensen zich maar moeten aanpassen aan dat systeem, dan zal men wrevelig rondlopen, want de mensen en de samenleving veranderen nu eenmaal. Als die veranderen, als het profiel verandert, dan moet het systeem, en al diegenen die daar deel van uitmaken, dus ook leerkrachten en directies, zich aanpassen. Dat is geen verwijt aan die leerkrachten. Die moeten dan worden ondersteund. Dan moeten ze een opleiding krijgen. Een goede directie moet dat zien, moet ingrijpen en de mensen de kans geven om te worden opgeleid en ondersteund, zodat ze zich kunnen aanpassen. Net daarom verloopt een en ander problematisch in ons onderwijs vandaag.

Met een eufemistische uitdrukking zeggen we dan dat het beleidsvoerend vermogen van de scholen niet groot genoeg is, maar het komt er eigenlijk op neer dat er meer ondersteuning en

een meer professionele aanpak moet komen, ook in het personeelsbeleid van de scholen. Dat is zo inherent aan elke organisatie. Nogmaals, ik verwijt dit de mensen in het onderwijs niet. Het gaat over de structuren en de manier waarop dit is georganiseerd. De enige manier om dat te doen, is door die bestuurlijke schaalvergroting. Anders zal men daar nooit in slagen. Dat merken we ook in het volwassenenonderwijs. Dat blijkt uit alles. Waar de schaal voldoende groot is, is men in staat zich aan te passen. Waar die schaal niet voldoende groot is, heeft men problemen. Dat blijkt voortdurend. Men hoeft geen groot organisatiedeskundige te zijn om dat te begrijpen. Natuurlijk mag men de schaal ook niet te groot maken. Daarmee ben ik het ook eens. Men moet een evenwicht vinden. Ik vind dat we dat volwassenenonderwijs in de toekomst goed moeten bekijken. De visieontwikkeling is nu volop bezig. We hebben die tijdens deze legislatuur opgestart. Dan bekijken we hoe we daarheen moeten gaan. Het tweedekansonderwijs zal daar dan ook duidelijk in moeten worden gepositioneerd. Daar ben ik het mee eens. Dat moeten we zeker bekijken. Ik ben echter blij dat niemand hier het niet vindt kunnen dat mensen een tweede kans willen nemen. We moeten echter bekijken wat de gevolgen zijn voor het systeem van het volwassenenonderwijs. Dat zal ook mee worden bekeken in de visieoefening.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Minister, uiteraard ben ik het eens met veel van wat u zegt. Schaalvergroting is natuurlijk een manier om het beleidsvoerend vermogen te vergroten. We verschillen dan van mening over het feit of het dan moet gaan over schaalvergroting via de scholengemeenschappen, maar dat is een andere kwestie. De leraar op zich kan echter natuurlijk ook veel doen. Ik denk dat we allemaal ervaring hebben met leraren die het gegeven konden overstijgen en die leerling konden boeien, terwijl anderen in dezelfde periode en in dezelfde school – ook in een kleine school – dat niet konden.

Minister Pascal Smet: Daar ben ik het mee eens.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Die leraar is dus ongelooflijk belangrijk. Daar knelt volgens mij echt wel het schoentje. Ik blijf daarbij. Veel leraren beginnen aan een lerarenloopbaan en evolueren niet mee, terwijl de maatschappij en die jongeren natuurlijk enorm snel evolueren. Ik meen dat dit toch wel deels een oorzaak is van die schoolmoeheid. De ene kan dat overstijgen, de andere niet. Daarom hebben wij er telkens opnieuw voor gepleit om aan die leraar en die lerarenopleiding te werken, maar dat is nu niet het onderwerp.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Het is inderdaad goed dat die jongeren in dat tweedekansonderwijs terecht kunnen, maar tegelijk is dat inderdaad een noodkreet met betrekking tot ons secundair onderwijs. Dan lijkt me het zittenblijven toch echt wel een van de grote problemen, met kinderen die afhaken als men 17-jarigen bij 15-jarigen laat zitten, of 19-jarigen bij 17-jarigen. Het is evident dat ze zich dan niet thuis voelen in die klas, dat ze moeilijkheden hebben om gemotiveerd te blijven om dat diploma te kunnen behalen. Voor we beginnen aan een grote hervorming van het secundair onderwijs, die nog een tijdje zal duren, moet er misschien toch echt worden gedacht over snellere manieren om dat wat tegen te gaan. Er zou meer modulair moeten kunnen worden gewerkt, en met deelattesten. Jongeren zouden kunnen overgaan voor vakken waarop ze goed hebben gepresteerd, en zouden niet een heel jaar moeten overdoen. Alleen die vakken waarop ze echt zijn blijven hangen, zouden ze dan bijvoorbeeld kunnen overdoen via e-learning, zodat ze meer tijd kunnen besteden aan die vakken en kunnen overgaan. Ze zouden zo toch nog binnen het secundair onderwijs kunnen blijven. Als ze immers een heel jaar moeten overdoen, dan komen ze terecht bij een groep die veel jonger is en waarbij ze geen aansluiting vinden. Daarvoor hebben we echt wel een plan nodig.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Meuleman, weet u dat we dat mogelijk hebben gemaakt? We hebben daar de regelgeving voor aangepast. Wat u nu vraagt, hebben we twee jaar geleden gedaan.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ja, maar dan is er ondersteuning nodig op het vlak van maatwerk, e-learning, de leerlingen bijwerken als het gaat over die vakken.

Minister Pascal Smet: Daarmee ben ik het eens, maar opnieuw, dat is de verantwoordelijkheid en de autonomie van de scholen. We hebben het mogelijk gemaakt, maar de manier waarop ze dat doen, dat behoort tot de pedagogie en de autonomie van de scholen.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: De overheid moet daar ook op inzetten.

Minister Pascal Smet: Dat doen we. We hebben daar twee maanden geleden een uitvoerig debat over gehad, in de plenaire vergadering. Ik weet niet of u dat nog weet. Het ging over die flexibilisering. De heer Van Dijck heeft daar toen een vraag over gesteld. U hebt toen ook nog een uiteenzetting gehouden. Uw partijgenoot, de heer Van Der Taelen, heeft toen nog ongelukkige vergelijkingen gemaakt. Ik ben het eens met uw pleidooi, maar de heer Van Der Taelen, tot nader order nog altijd een lid van Groen...

De heer Boudewijn Bouckaert: Dat ging over de flexibilisering van het hoger onderwijs.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ja.

Minister Pascal Smet: Neen, dat ging niet over het hoger, maar over de secundair onderwijs. U ziet het: het geheugen is een dierbaar iets. Ik vind dat er wat meer geheugentraining moet komen. De heer Van Der Taelen was er tegen dat we dat in het secundair onderwijs doen, en hij heeft het hoger onderwijs daarbij aangehaald. Mevrouw Meuleman, ik ben het met u eens, voor alle duidelijkheid, maar hij heeft me toen aangevallen omdat hij vond dat dit niet kon. Ik zie het nog voor me. Dat is toch niet zo lang geleden, een maand of twee maanden geleden.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Minister, een aspect dat we niet uit het oog mogen verliezen, is dat van die mensen rond de 30 die na zoveel jaren opnieuw die tweede kans grijpen om dat diploma te behalen. Ik doel op het verdringingseffect. Mevrouw Pehlivan had het over dat jonge geweld, zoals die mensen dat omschrijven. We moeten daar alert voor zijn: ook die mensen moeten nog een route kunnen krijgen. Ze mogen niet afhaken. Waarschijnlijk valt niet te meten hoeveel van die mensen afhaken, maar we moeten daar voor de toekomst over nadenken. Ook die mensen zitten niet graag samen met mensen die veel jonger zijn.

Minister Pascal Smet: Met een schaalvergroting kan dat alles gemakkelijker worden georganiseerd.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik zie het verband niet tussen schaalvergroting en de problemen die mevrouw Vermeiren aanhaalt. Je krijgt een andere mix van leeftijden, wat zorgt voor een zekere uitstoot bij het traditionele publiek. Dat is toch wel een zorg.

Minister Pascal Smet: Die uitstoot ontstaat als ze samen zitten, maar als er schaalvergroting is, dan kan men dat op een bepaalde manier organiseren. Men kan groeperen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het verfijnen van de bepalingen betreffende het luxeverzuim

- 537 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Voorzitter, geachte leden, minister, ik stel deze vraag niet naar aanleiding van de naderende kerstvakantie, maar naar aanleiding van een scherp kantje aan de toch wel zeer goede maatregelen die u hebt genomen met betrekking tot het luxeverzuim.

Begin dit schooljaar zijn er een aantal maatregelen van kracht geworden om luxeverzuim tegen te gaan. Die stonden in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli van dit jaar. Een van de maatregelen bepaalt dat een afwezigheid in de week voor én na een schoolvakantie moet worden geattesteerd met een medisch attest, uitgereikt door een arts. Ook als een leerling bijvoorbeeld de dinsdag voor een schoolvakantie of een donderdag na een schoolvakantie ziek valt, moeten de ouders naar de dokter gaan voor een attest, terwijl ze vroeger zelf een afwezigheidsattest konden schrijven.

Het volgende geval is voor mij de aanleiding geweest om deze vraag te stellen. De school had zelf gebeld met de vraag of men een ziek kind kon komen halen, en dat twee dagen voor een schoolvakantie. Toch moest een attest worden verstrekt door een dokter, ook al had de school zelf opgebeld.

Het zou misschien logischer zijn dat er enkel voor de afwezigheden een dag voor of een dag na een schoolvakantie een medisch attest van een arts moet worden verstrekt.

Minister, hebt u hierover ook al klachten ontvangen? Hoe evalueert u de eerste metingen van DISCIMUS, waaruit blijkt dat 3000 leerlingen vroegtijdig op vakantie vertrekken? Overweegt u om het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli nog enigszins aan te passen?

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Ik vind het ook een beetje bizar dat iemand die op een donderdag na de vakantie ziek valt, hoewel die blijkbaar na de vakantie toch al opnieuw naar school is gegaan, een doktersbriefje moet binnenbrengen. Het andere geval, van de donderdag voor de vakantie, vind ik natuurlijk wel begrijpelijk, gewoon al qua administratie. Ik vind het niet echt problematisch dat men dan, vóór een vakantie, een ziekteattest moet binnenbrengen. Ofwel pakken we het fenomeen van het luxeverzuim en het vroegtijdig met vakantie vertrekken aan, en daar zullen dan inderdaad een paar mensen die echt ziek zijn, de dupe van zijn, ofwel schaffen we alles opnieuw af, maar dan moeten we ook stoppen met zeuren over het luxeverzuim.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, ik sluit me aan bij de vraag van mevrouw Celis, omdat ik daar zelf van directies ook reacties op krijg. Directies vragen zich af of men hiermee niet met een kanon op een mug schiet. Natuurlijk kunnen we niet akkoord gaan met afwezigheden, maar ze hebben toch wel vragen bij wat er zich nu afspeelt. Ze zeggen dat daar een hele administratieve rompslomp bij komt kijken, die ze anders niet zouden hebben. Aan ouders wordt gevraagd dat ze meer naar een dokter zouden stappen dan vroeger. Wat is uw reactie? Hoe moeten we daarmee omgaan?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Voorzitter, minister, geachte leden, nu al vier jaar aan een stuk krijgen we voor elke vakantie dezelfde berichtgeving in de media over het luxeverzuim. Dan komt men met allerlei maatregelen op de proppen, de ene al forser dan de andere. We krijgen inderdaad de indruk dat men met een enorm kanon op een mug aan het schieten is. Er zijn veel belangrijkere problemen in het onderwijs en we zijn ons kruit aan het verschieten voor iets in de marge, iets dat veel minder belangrijk is.

Ik was het voorstel van het artsensyndicaat ter zake eigenlijk wel erg genegen. Zij stellen voor te werken met een of twee jokerdagen, die leerlingen kunnen inzetten. Dat is een systeem dat in Zwitserland en in Nederland al wordt gebruikt. Daarbij kan men inderdaad een dag al eens niet aanwezig zijn, als blijkt dat dit nuttig kan zijn. Daartoe kunnen er verschillende redenen zijn, privéredenen of andere. Dat kan een voordeel hebben als mensen inderdaad al eens vroeger willen vertrekken of iets later terugkomen, omdat het beter uitkomt. Als we dat in de tijd beperken, dan geeft dat de mensen een soort vrijheid. Natuurlijk mag men daar niet in overdrijven. Dat lijkt me echter beter dan de repressieve aanpak waarover

we nu hebben gehoord, met het inhouden van kinderbijslag of dergelijke toestanden, of met andere voorstellen. Minister, wat vindt u daarvan?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, minister, geachte leden, dit is een heel mooi dossier. Nu al tien jaar lang kijkt men bij het begin van de vakantieperiodes naar de minister, ook in het parlement. Mevrouw Meuleman, u doet dat ook. Ik vind echt dat we geheugentraining moeten invoeren. Als men Frans kan leren, dan kan men ook zijn geheugen trainen. Er wordt gevraagd aan de minister om op treden en dan roept men: wat een schande, hoor de scholen, de kinderen gaan vroeger op vakantie, doe er iets aan. Hoe komt het dat u er nog niets aan hebt gedaan? Zo gaat het al drie jaar aan een stuk.

Ik heb dan beslist om er iets aan te doen. Sommigen voelen dan toch weer een dadendrang, wat heel merkwaardig is. We doen er iets aan, we organiseren twee rondetafelconferenties, waar we iedereen samenroepen. We overlopen enkele maatregelen en bekijken wat kan en wat niet. Meer nog, mevrouw Meuleman, ik heb deze commissie proactief betrokken bij de besluitvorming. Ook dat is blijkbaar al vergeten. We hebben toen gezegd om er op basis van de resultaten van de rondetafelconferenties samen over te discussiëren. We willen de commissie serieus nemen en betrekken bij het beleidswerk. We willen horen wat jullie ervan vinden. Op basis van die zaken zullen we dan beslissingen nemen, en dat hebben we dan ook gedaan.

Een van de beslissingen was om na te gaan hoe groot dit fenomeen nu werkelijk is. Dit DISCIMUS-systeem bestond niet toen ik minister werd. Niemand had het in zijn hoofd gehaald om dat op te richten. Ik heb dat opgericht en het functioneert nu. Iedereen was ertegen, nu zijn ze er allemaal voor. Degenen die ertegen waren, zeggen nu dat ze het hebben uitgevonden. Dit kan allemaal maar in tijden van gebrek aan geheugen. Dat is nu het thema van de dag. Dit is de educatieve insteek vandaag: onderhoud uw geheugen.

In absolute cijfers gaat het over heel veel kinderen. Relatief – op de totale massa kinderen – gaat het om heel weinig kinderen. Als je een groep kinderen samen ziet op een luchthaven, zijn het natuurlijk veel kinderen, omdat ze per definitie geconcentreerd zijn op die tijdstippen. Dan kun je die gemakkelijk filmen. Dat is nogal vanzelfsprekend, dat noemt men logica.

Dan doe je er iets aan en dan zeggen degenen die eerst zeiden dat we er iets moeten aan doen: waar bemoei je je mee? Raar. Een merkwaardig fenomeen. Maar dat kan allemaal vandaag. Er is nog een ander merkwaardig fenomeen: achterna lopen als iemand iets zegt. Men denkt stemmen te winnen, men wil de echo zijn van wat er wordt gezegd, ook al moet men tegenspreken wat men twee maanden eerder zei. Dat komt er dan maar bij. Het is na-apen. Of dat een goed beleid is, is iets anders.

We hebben evenwichtige maatregelen genomen. Daar is de maatregel van het doktersattest bij. Ik heb berichten gekregen, rechtstreeks in mijn mailbox, via Facebook enzovoort, en ik begrijp tot op zekere hoogte dat men daar opmerkingen over maakt. Als je een maatregel neemt, is daar altijd een keerzijde aan. Dan zijn er ook soms mensen met goede intenties, die daardoor worden gevat.

Kunnen we verder verfijnen? Misschien. Ik wil dat niet uitsluiten. Daarom is het belangrijk dat we die bepalingen minstens twee keer toepassen. Laten we uitzoeken wat dat geeft met de kerstvakantie. Dan kunnen we nagaan of we al of niet moeten verfijnen.

Ik ben niet voor het inzetten van jokerdagen rond vakantieperiodes. Iedereen zal zijn joker daarop inzetten natuurlijk. Daar moeten we niet naïef in zijn. Dat zou pas een stimulans zijn voor luxeverzuim. Trouwens, ik heb beslist dat er dit jaar geen school is op maandag. Nu zijn er ook mensen die daartegen zijn. Dat is nu een goede maatregel, maar er is altijd een kleine, professionele club van mensen die tegen zijn.

Dit hebben we gedaan. Daarmee tonen we aan dat het beleid een logica volgt. Samengevat: in overleg met iedereen, ook in het parlement, hebben we redelijke maatregelen genomen. Deze

ene maatregel is nu een issue. Dat zal ik niet ontkennen. Laten we in de komende weken en maanden nagaan of we dat moeten verfijnen. Dat kan na de kerstvakantie of na de paasvakantie, en met OD XXIV kan dat ook eventueel.

Het nadeel is dat die regeling in de schoolreglementen staat. Die zijn allemaal aangepast. Als we dat opnieuw veranderen voor september, moeten al die schoolreglementen opnieuw worden aangepast. Dat lijkt niet opportuun. Als er een verfijning moet komen, lijkt het me beter die te laten ingaan in september 2014, wanneer de nieuwe schoolreglementen worden meegegeven. Ik zie hier veel mensen knikken die daarmee akkoord gaan.

Ik zeg dus niet neen tegen die verfijning. Laten we opnieuw uitzoeken wat de gewenste en ongewenste effecten op het terrein zijn. Als het moet, kunnen we desgevallend bijsturen. Daar ben ik op zich niet tegen.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, u hebt geantwoord wat ik had gehoopt te horen. We hebben nooit gezegd om u niet te moeien. Het is niet omdat er zaken worden beslist in consensus en met een hele voorgeschiedenis, dat je dat niet kunt verfijnen naar aanleiding van terechte opmerkingen en bedenkingen. Het is goed dat u dit nog twee keer gaat toepassen en dat er dan een evaluatie wordt gemaakt om na te gaan hoe we dit zullen verfijnen op de meest efficiënte manier.

Het is belangrijk wat u zei over het aantal. Goed doen voor iedereen kan niet. De groep die misbruik maakt, ook al zie je die een keer massaal op tv, is een heel kleine minderheid, en gelukkig maar. Er zijn heel veel leerlingen en ouders die wel hun verantwoordelijkheid nemen. Ik heb in elk geval vrede met het feit dat u dit gaat opvolgen en eventueel verfijnen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de opvangcentra van het GO!

- 554 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Voorzitter, minister, collega's, Vlaanderen telt vier opvangcentra van het GO! Ze vangen de kinderen en jongeren op tijdens de weekends en de schoolvakanties. Een grote groep kinderen en jongeren van alle leeftijden – 250 4-jarigen tot meerderjarigen – verblijft dag in dag uit, inclusief alle weekends en alle schoolvakanties, in deze opvang. Steeds meer kinderen zijn geplaatst door het comité voor bijzondere jeugdzorg of de jeugdrechtbank.

Vanwege allerlei redenen kunnen ze niet meer naar huis of werd er een expliciet contactverbod opgelegd tussen de ouders en het kind. Concreet betekent dit dat deze kinderen tijdens de schoolweek in één van de dertien internaten buitengewoon onderwijs van het GO! verblijven. Op vrijdagavond komen de kinderen en jongeren met de bus in het opvangcentrum aan. Op maandag keren ze terug naar een ander vast internaat.

Jarenlang al zijn er veel klachten te horen vanuit deze opvangcentra dat de omstandigheden waarin deze kinderen moeten leven, ondanks inzet en bovenmenselijke inspanningen van opvoeders en begeleiders, schrijnend zijn. De opvangcentra zijn een onaangepaste leef- en woonomgeving voor deze kinderen, die in feite met veel verschillende leeftijden, doelgroepen en problematieken – fysieke en psychische beperkingen – samenleven. De infrastructuur is ontoereikend, er is te weinig personeel. Er is een structureel financieringsprobleem, dat al meer dan een decennium wordt aangeklaagd, en nog steeds aansleept. Ze zijn

ondergefinancierd, het GO! heeft altijd eigen werkmiddelen ingezet via een solidariteitsmechanisme dat hen later heeft ondersteund. Maar dat is eindig, die middelen zijn te beperkt. Het GO! kan dat niet helemaal alleen op zich nemen.

Het gaat hier over vier opvangcentra die zijn verbonden aan het Gemeenschapsonderwijs. De voormalige katholieke centra vallen onder Welzijn, en worden beter gefinancierd. Dat is een ongelijkheid die al jaren aansleept en waarover men blijft bakkeleien op de schouders van de allerzwaksten anno 2013, zo lijkt het.

De kinderrechtencommissaris verwoordt het zo in een nota: “De kinderen en jongeren die vandaag in de opvangcentra van het GO! verblijven, zijn de voorbije jaren te vaak in de kou blijven staan als het gaat om het voorzien van voldoende middelen om voor hen een gepaste leef- en woonomgeving te creëren. De Vlaamse overheid schiet daarbij zwaar tekort tegenover die groep kinderen en jongeren die sowieso al vaak in moeilijke en kwetsbare situaties opgroeien. Wil men ook deze kinderen en jongeren maximaal tot hun recht laten komen, zullen ernstige financiële injecties nodig zijn. Op korte en op lange termijn.”

Op 24 juni 2010, intussen bijna drieënhalf jaar geleden, heb ik over deze schrijnende situatie vragen gesteld in de commissie Onderwijs. Ook bij de begrotingsbesprekingen van 2011, 2012 en 2013 heb ik deze problematiek aangehaald, en heb ik de urgentie van dit dossier proberen te laten doordringen. Ik niet alleen trouwens: collega's uit alle andere Vlaamse partijen hebben eveneens hun bezorgdheid geuit.

Sinds het begin van de legislatuur beweren de ministers van Onderwijs en Welzijn dat ze samen op zoek zijn naar een oplossing. Ondertussen is er op het terrein zo goed als niets veranderd. De ministers verdedigden zich in het verleden door het af te doen als een historische erfenis van hun voorgangers, maar werken aan een transitie, die volgens de laatste berichten klaar zou moeten zijn in januari 2014.

Op het terrein is er nog steeds zeer veel onzekerheid over die hele transitie, en wil men eindelijk een keer duidelijkheid over de toekomst. Nu eens hoort men dat er van een overdracht van de opvangcentra naar Welzijn geen sprake meer is, dan weer zou de knoop doorgehakt zijn en komen ze vanaf 2014 bij Welzijn terecht. Eventueel zouden de gebouwen en het personeel onder het statuut van Onderwijs blijven, en zou er tegelijkertijd een bijkomende erkenning zijn door Welzijn, en dan zou er een nieuwe module ‘opvang in weekends en vakanties’ komen.

Minister, vorig jaar kwam er, onder druk van de media en het parlement, een kleine doorbraak om 500.000 euro vrij te maken voor het lenigen van de meest dringende infrastructurele noden van de vier opvangcentra. In de beleidsnota Welzijn 2013-2014 wordt nog maar eens het volgende herhaald: “Men continueert de onderhandelingen met het beleidsdomein Onderwijs over de beweging van de opvangcentra en internaten van het gemeenschapsonderwijs naar het beleidsdomein Welzijn.”

In 2013 is er dan het tussentijds bezoek van de gezamenlijke inspectie Onderwijs-Welzijn geweest, de zogenaamde nulmeting die past in de transitie van Onderwijs naar Welzijn. Voorheen werden in de opvangcentra geen externe kwaliteitscontroles uitgevoerd. Dat is ook een goede zaak. Er is ook weinig of geen regelgeving die formele interne of externe kwaliteitsbewaking oplegt of in de hand werkt. Bedoeling van de inspectie was dus om de financiële behoeften in kaart te brengen.

In de begroting 2014 echter lijkt er over deze problematiek met geen woord te worden gerept. Nochtans is een eenmalige injectie van 500.000 euro ruimschoots onvoldoende. Hoewel de opvangcentra het maximum uit de luttele centen hebben gehaald, is het maar een druppel op een hete plaat. Minister, ik hoop dat u duidelijkheid zult scheppen voor de betrokkenen, de jongeren zelf, de ouders, het personeel. Maar wat ik vooral wil bereiken, is dat men de urgentie van dit dossier inziet, en een duidelijke keuze zou maken voor de ondersteuning van de allerzwaksten in onze maatschappij.

Minister, er is ondertussen een vraag om uitleg geweest in de commissie Welzijn. De discussie is losgebarsten. Minister Vandeuren heeft een toelichting proberen te geven op de radio. Het is nog niet duidelijk hoe het scenario er precies zal uitzien, of er een akkoord is met het GO! over dit scenario, of het scenario realistisch is en op korte termijn een oplossing zal bieden voor die 250 kinderen. Daar heb ik grote vragen bij. De nieuwe module die in Welzijn moet worden uitgewerkt, zal nog een tijd duren. Het is belangrijk dat dat in samenspraak gebeurt met het GO! als het daarop zal kunnen inschrijven. We weten dat dat niet van vandaag op morgen klaar zal zijn. De transitie zal, nadat ze al jaren heeft aangesleept, nog wel een tijdje duren.

Ondertussen hebben we die 250 kinderen. Men zal zoeken naar pleeggezinnen, maar ik hoef u niet te vertellen hoe moeilijk dat is. Het zijn kinderen met zware fysieke of psychische beperkingen. Hun voorgeschiedenis weegt dikwijls erg zwaar. Niet zelden waren zij slachtoffers van seksueel misbruik of daders van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vaak loopt het met hen in de pleeggezinnen mis. Onlangs stond een pleeggezin opnieuw aan het opvangcentrum. Die mensen zeiden met tranen in de ogen dat zij alles hadden geprobeerd, maar dat zij het niet aankonden. Met sommige kinderen lukt het gewoon niet. Pleegzorg zegt het ook in een persmededeling: het is een illusie te denken dat alle kinderen in pleeggezinnen zullen terechtkunnen.

Hoewel de indruk bestaat dat de transitie in een hogere versnelling is gezet, zullen die kinderen niet van vandaag op morgen uit die opvangcentra kunnen worden gehaald. Voorts komt het mij voor dat de oplossing niet realistisch is: omdat de pleegzorg niet haalbaar is, maar ook omdat het beleidsdomein Welzijn de kinderen die niet in een pleeggezin terechtkunnen in een instelling moet onderbrengen. En wij weten hoe lang de wachtlijsten in de Bijzondere Jeugdbijstand zijn. Onlangs verklaarde een jeugdrechter in het Antwerpse dat de wachtlijsten zo lang zijn dat hij niet meer weet wat hij met die kinderen moet aanvangen. Of er nu een speciale module komt of niet: de opvang van die kinderen lijkt mij problematisch.

Ik denk dat er andere en betere oplossingen zijn. In de internaten van het GO! is expertise aanwezig. Die moet worden gevaloriseerd, erkend en gesubsidieerd door Welzijn. Soms lijkt het wel een semantische discussie over het woord 'transitie'. Dinsdag zei minister Vandeuren dat de module er komt, en dat het GO! daar kan op intekenen. Het lijkt evenwel een module geschreven op maat van het beleidsdomein Welzijn. Gisteren, na de uitzending van 'Vandaag', praatte ik met minister Vandeuren. Hij zei toen dat de internaten van het GO! kunnen aansluiten bij de module, en dat die internaten erkend kunnen worden. Op dat vlak kan er misschien vooruitgang worden geboekt. De bereidheid van het GO! kan toenemen als het over infrastructuur en personeel kan beschikken.

Kunt u, minister, in duidelijke bewoordingen, en niet in wollig taalgebruik, uiteenzetten...
(Opmerkingen van minister Pascal Smet)

Wel, minister Vandeuren is soms moeilijk te volgen. Misschien zult u duidelijker zijn? Die kinderen zullen daar nog een tijdje zitten. In afwachting van een regeling moet er iets gebeuren. Er moeten middelen worden vrijgemaakt. Ik heb hen in 2009 daar zien zitten. Het was schrijnend, en uit de reportage blijkt dat dit nog steeds het geval is. Er is nog niets veranderd. Zij slapen, zoals vroeger, in leefgroepen. Ik heb dus twee concrete vragen waarop ik heel graag een duidelijk antwoord zou willen.

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Voorzitter, minister, collega's, de vraag is terecht. Ook bij mij is het besef gegroeid dat men dat niet van vandaag of morgen oplost. Het is nu zaak om de grootste noden te leningen.

De toestand is inderdaad schrijnend. Ik blijf mij afvragen of het wel nuttig is om het onderwijs te blijven betrekken bij geplaatste kinderen. Het lijkt mij aangewezen om de zaken

mooi af te lijnen. De transitie moet leiden naar een toestand waarbij het beleidsdomein Welzijn alles in handen neemt. De kinderen hebben een specifieke begeleiding nodig die de onderwijssector niet kan geven. Zij komen uit problematische gezinnen, en dan weet ik niet of het aangewezen is om scholen en schoolgebouwen te gebruiken om hen extra begeleiding vanwege de welzijnssector aan te bieden. Die kinderen hebben nood aan een omgeving waarin zij goed worden opgevangen en begeleid door mensen met de nodige expertise. Een volledige scheiding lijkt mij daarom noodzakelijk.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, minister, collega's, wij delen de bekommernissen die mevrouw Meuleman hier heeft verwoord. Ik sluit mij aan bij haar vragen.

Toen wij het hier hebben gehad over de transitie, hadden wij het ook over de juridische aspecten. Ik vraag mij af of die inmiddels zijn uitgeklaard. Is de transitie daadwerkelijk mogelijk? Voorts vraag ik me af wat de stand van zaken is inzake de internaten van het buitengewoon onderwijs. Men heeft het hier over de vier noodinternaten. Maar hoe zit het met de andere internaten?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, de nulmeting die de onderwijsinspectie en de zorginspectie verrichten in de opvangcentra gaan over de veiligheid, de leefbaarheid en de hygiëne van de infrastructuur; de opvoedkundige aspecten, de zorgaspecten en het kwaliteitsbeleid, met inbegrip van organisatorische structuur, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, procedures en processen; en ten slotte, de algemeen en specifiek geldende erkenningsvoorwaarden van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, voor zover ze niet begrepen zijn onder de twee eerste punten.

Hoewel uit de nulmeting zeer zeker aspecten met een financiële implicatie naar voren zullen komen, is de 'financiële vergelijking' niet het voornaamste wat we uit de nulmeting hopen te leren. Het is ons meer te doen om verbeterpunten van het kwaliteitsbeleid. Dit betekent niet dat het financiële aspect niet wordt onderzocht, maar dat gebeurt eerder in de schoot van de stuurgroep en het projectteam transitie, waar we bekijken wat een dergelijk aanbod vandaag voor het beleidsdomein Welzijn zou kosten, en wat de kloof is met de omkadering vandaag in het beleidsdomein Onderwijs.

Vooraf moet worden opgemerkt dat de investeringsmiddelen voor infrastructuur berekend worden op basis van het aantal leerlingen en de verhoudingen tussen de onderwijsnetten. Dat is traditioneel het geval. De leerlingen van een internaat of een opvangcentrum worden niet dubbel geteld, met als gevolg dat de investeringsmiddelen voor de internaatgebouwen en de gebouwen voor de opvangcentra in de grote middelenpot zitten die aan het GO! wordt gegeven. Dat schrijft de regelgeving, die in het verleden is gemaakt, voor. Er is dus over de bouwdoossiers expliciet voor de opvangcentra geen stand van zaken beschikbaar. Wel is voor de Medisch-Pedagogisch Instituten (MPI's) – dat is: voor de instellingen van het buitengewoon onderwijs met internaat, waar een opvangcentrum aan vier instituten is verbonden – al een en ander beslist en ook in beweging gekomen.

Ik som even op. De nieuwbouw voor het internaat van het MPI te Lommel is inmiddels in gebruik genomen. Dat is goed voor een investering van ongeveer 6 miljoen euro. De plannen voor het MPI te Neder-over-Heembeek worden nog voor het einde van 2013 vastgelegd. Wij hopen de werken in februari 2014 te kunnen opstarten. De investering bedraagt 5,5 miljoen euro. In het MPI te De Haan is een project gepland van 1,8 miljoen euro. Het dossier is klaar voor vastlegging, en moet worden opgestart in februari of maart 2014.

Momenteel brengen we de verschillende doelgroepen die momenteel in de voorzieningsgedeeltes van de instellingen van het Gemeenschapsonderwijs aanwezig zijn, goed in kaart. Deze oefening loopt. In deze oefening moeten we de bestaande denkwijzen over omkadering

loslaten en kijken wat nodig is voor een kwaliteitsvolle opvang en begeleiding van deze kinderen. We gaan uit van de belangen van de kinderen, en niet van de structuren. Bij de uitwerking van een nieuw aanbod zal dat het uitgangspunt zijn. Dat is logisch.

In eerste instantie – met een begin in 2014 – willen we een oplossing voor de jongeren die momenteel op een continue, vrijwel ononderbroken wijze, 7 dagen op 7, verblijven in een internaat en/of een opvangcentrum. Dit doen minister Vandeuren en ik door de mogelijkheden van de module pleegzorg bewust aan te wenden, en door in het beleidsdomein Welzijn een nieuwe module bedoeld voor de opvang en begeleiding van kinderen tijdens de weekends en vakantiedagen te ontwikkelen. Het Gemeenschapsonderwijs weet al lang dat het kan intekenen om deze module te kunnen aanbieden. Ik geloof dat ik dat ook al in deze commissie heb gezegd, en bevestig dat hier. Het wordt duidelijk een taak van het beleidsdomein Welzijn, maar als het GO! vindt dat het de taak aankan, dan kan het daarop intekenen, weliswaar volgens de regelgeving van het beleidsdomein Welzijn.

Wat het personeel en de infrastructuur betreft, moeten we de concrete modaliteiten nog bekijken, in overleg met iedereen. Maar ook hier is het duidelijk dat de personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs blijven, ook al zullen ze worden tewerkgesteld in het welzijnsaanbod, dat wil zeggen: in het kader van een module bedoeld voor de opvang en begeleiding van kinderen tijdens de weekends en vakantiedagen. Gisteren heb ik duidelijk gezegd dat het personeel van de betrokken opvangcentra op 1 januari natuurlijk niet op straat komt te staan. Ik wil benadrukken dat de initiatieven die we zullen nemen om de weekend- en vakantieopvang van jongeren in het Gemeenschapsonderwijs op een nog kwaliteitsvollere manier te laten verlopen, niet zullen leiden tot verlies van banen en dat de betrokken personeelsleden hun verworven rechten zullen behouden. Minister Vandeuren en ikzelf, maar ook het Gemeenschapsonderwijs, zullen nu verder, vanuit een gedeelde zorg voor de meest kwetsbare van onze jongeren, samen een kwaliteitsvol en behoeftendekkend aanbod uittekenen. Wij engageren ons uiteraard om de onderwijsvakbonden hierbij te betrekken.

Met het decreet over de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013 wordt een nieuwe legistieke en organisatorische inbedding gecreëerd die opportuniteiten biedt. Uit de recente analyses blijkt zeer sterk dat de problematiek van de internaten en de opvangcentra bij uitstek een intersectoraal antwoord vereist, met aandacht voor duidelijke afspraken over gegevensdeling; voor gedeelde instrumenten om te screenen en te diagnosticeren; voor gemeenschappelijke kwaliteitseisen; en ten slotte, voor vereenvoudigde, intersectorale financieringswijzen. Precies deze aspecten maken het decreet mogelijk. We zijn er dan ook van overtuigd dat de verdere uitrol van de ingezette beweging binnen deze contouren moet worden gerealiseerd.

Het klopt dat het GO!, naar aanleiding van de opmaak van de begroting 2013, een rapport heeft opgemaakt. Dit rapport van oktober 2012 werd door de afgevaardigd bestuurder, mevrouw Verdyck, toegelicht op een hoorzitting van de gezamenlijke commissies Onderwijs en Welzijn, in november 2012. In dit rapport werden onder meer de meest prangende infrastructuurele noden van de vier opvangcentra opgelijst. Ik heb daarop beslist om 500.000 euro extra toe te kennen aan de betrokken instellingen, om de eerste noden te lenigen. Het was overigens niet evident om dat geld te vinden. Op basis van de gegevens zoals weergegeven in het rapport heeft de raad beslist deze som van 500.000 euro te verdelen over de vier scholengroepen waartoe deze opvangcentra behoren.

Voor Den Heuvel in Leopoldsborg werd het volledig gevraagde bedrag van 50.000 euro toegekend, onder meer omdat was voorzien in het betrekken van een nieuwbouw in september 2013. Voor de drie andere opvangcentra werden de overige 450.000 euro verdeeld a rato van hun aandeel in het totaalbedrag van dringende infrastructuurnoden.

Voor de Scholengroep Brussel ging het om, afgerond, 114.000 euro; voor de Scholengroep Limburg-Noord, met onder meer Leopoldsborg, om 50.000 euro; voor de Scholengroep-aan-

Zee, De Haan, om 235.000 euro; voor de Scholengroep De Westhoek, met onder meer De Steiger in Koksijde, om 101.000 euro.

De verdeling van de middelen werd meegedeeld aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi), die het bedrag in december 2012 aan de scholengroepen heeft gestort, met de opdracht om deze middelen effectief volledig te besteden aan een opvangcentrum van de scholengroep. In Neder-over-Heembeek werd het bedrag gebruikt voor de vernieuwing van een centrale verwarming; in Leopoldsborg voor de installatie en uitrusting van twee therapeutische badkamers; in De Haan voor het plaatsen van dakvlakramen om licht binnen te brengen, de renovatie van kamers, binnenschrijnwerk, schilderwerken, glas plaatsen, elektriciteitswerken, een ventilatiegroep, enzovoort; in Koksijde voor het renoveren van toiletruimtes, een compartimentering van de keuken en de vervanging van niet-conforme buitendeuren.

In eerste instantie zal op het budget voor jongerenwelzijn vanuit Welzijn in een extra input van 500.000 euro worden voorzien voor het invullen van het bijkomende en regionaal gespreide aanbod in beide hoger vermelde modules: pleegzorg en de nieuwe module opvang op niet-schooldagen. Deze werkwijze laat toe om in nauw overleg tussen Onderwijs- en Welzijnsactoren trajecten op maat te ontwikkelen waarbij in een eerste beweging in het belang van de meest prioritaire dossiers een perspectief wordt gecreëerd naar een meer context- en gezinsgerichte aanpak.

In tweede instantie zal een overheveling gebeuren naar de begroting van Welzijn van het budget dat vandaag voor de weekend- en vakantieopvang in de opvangcentra in de begroting van Onderwijs is ingeschreven. Dit zal gebeuren in functie van de nieuw te ontwikkelen module weekend- en vakantieopvang, op voorwaarde dat de continuïteit van de opvang van de jongeren gegarandeerd kan worden. Normaal gezien moet dit bij de begrotingscontrole 2014 kunnen worden aangepakt. Dit vergt veel tijd. Daarna zullen wij de volgende stap kunnen zetten: de overheveling van de internaten buitengewoon onderwijs naar Welzijn. We gaan stap voor stap, deze materie is al ingewikkeld genoeg.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Is het antwoord op de vraag van mevrouw Deckx voldoende aan bod gekomen? Is alles dan effectief rond? Zijn alle juridische aspecten uitgeklaard?

Minister Pascal Smet: Dat is een onderdeel van de transitie. Die transitie liep. U hebt hier in de commissie een paar weken geleden tijdens de begrotingsbespreking gevraagd of er geen verdeeldheid was tussen Welzijn en Onderwijs. Ik heb toen gezegd dat die verdeeldheid er niet is. Die is er nooit geweest. U hebt gezien dat ik toen verbaasd was. De transitieperiode loopt verder. Dat zal de komende weken gebeuren.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, wanneer denkt u dat die kinderen uit die nood-internaten weg zijn? Hoe lang moeten zij daar nog zitten?

Minister Pascal Smet: In 2014. Welzijn moet die module uitschrijven. Dan moet er ingeschreven worden. Het GO! kan daarop inschrijven. Daar wordt nu absolute prioriteit aan gegeven.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Dus in 2014 zijn die kinderen daar weg?

Minister Pascal Smet: Dat is toch de bedoeling.

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Minister, ik ben niet ontevreden met dit antwoord. Ik ben blij dat er voor die opvang een betere aflijning komt, dat dit op maat is van die kinderen. Uit uw antwoord maak ik op dat er heel veel goede wil is.

Maar ik heb u gisteren al gezegd dat mijn moeder zaliger mij heeft opgevoed met spreekwoorden. Een daarvan was: "Spring nooit verder dan uw stok lang is". Dat is in deze zaak mijn bezorgdheid. Het GO! kan intekenen op die modules. Er is heel veel goede wil bij

pleeggezinnen die kinderen met die problemen in de weekends willen opvangen. Ik juich dat allemaal toe, maar de professionele begeleiding is essentieel en van levensbelang. Het woord levensbelang is niet te licht gekozen. Als kinderen die uit dergelijke situaties komen goed worden opgevangen en begeleid, maakt dat het verschil tussen nog iets maken van je leven of verder het dalende pad volgen. Daarom blijf ik aandringen op een zeer grote betrokkenheid van Welzijn, en dus op professionele begeleiders voor die kinderen.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, ik dank u ook voor uw antwoord. Zoals de heer Wienen kan ook ik mij vinden in wat u hebt gezegd.

Ik heb nog één vraag. U spreekt van de notulen waarop bijvoorbeeld het GO! kan inschrijven. Is al duidelijk welke criteria daar worden gebruikt en hoe de financiering daar zal verlopen? Ik weet daar helemaal niets van. Daarom vraag ik het.

Minister Pascal Smet: Welzijn is daar nu mee bezig.

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Voorzitter, op gevaar af dat ik nu slaag ga krijgen omdat ik misschien niet helemaal mee ben in deze materie: is het nu de bedoeling dat alle scholen voor buitengewoon onderwijs, lager en secundair, die een internaat hebben, allemaal naar Welzijn gaan?

Minister Pascal Smet: Dat is de bedoeling op termijn. Dat is altijd gezegd: de gewone internaten blijven bij Onderwijs, de buitengewone moeten naar Welzijn omdat daar de welzijnscomponent belangrijker is dan de opvangcomponent. In de commissie is gebleken dat men vond dat het zo moet. Dat is niet deze oefening. Deze oefening betreft de eerste stap, de noodopvang met de opvangcentra. De volgende oefening heeft voor alle internaten implicaties. Dat gaat veel geld kosten.

Mevrouw Irina De Knop: Minister, welke garantie geeft u? U zegt dat er een tijdspad is uitgezet. Welke garantie, decretaal of op een andere manier, hebben we dat dat er komt, dat de volgende regering die beweging niet stopzet?

Minister Pascal Smet: Uit het vorige debat is gebleken dat bijna elke partij, uit zowel meerderheid als oppositie, dat vond.

Mevrouw Irina De Knop: Dat moet dus deel uitmaken van de regeringsonderhandelingen?

Minister Pascal Smet: Dat zal zo zijn. Maar men zal goed moeten weten dat dit geld zal kosten. Dan moet men meteen bij de regeringsvorming in dat geld voorzien.

Mevrouw Irina De Knop: Zal dat onder Onderwijs vallen of onder Welzijn?

Minister Pascal Smet: Ik kan u verzekeren dat die hele Steyaert-Coensfinanciering van de internaten een historisch dossier is waaraan heel wat aspecten vastzitten. Je kunt dat alleen maar oplossen als je een cheque op tafel legt. Die cheque zal er bij de regeringsvorming moeten komen.

Mevrouw Irina De Knop: Nu zitten die middelen voor de internaten allemaal bij Onderwijs?

Minister Pascal Smet: Voor die van ons. Er zijn ook nog internaten van Welzijn. Het is een beetje ingewikkelder dan dat.

Mevrouw Irina De Knop: Inderdaad, in Lennik is er het MPI Levenslust. Als ik mij niet vergis is dat MPI al van Welzijn.

Minister Pascal Smet: Er zijn er die al bij Welzijn zijn.

Mevrouw Irina De Knop: Dus moet de volgende regering een beetje schoon schip maken, zodat duidelijk wordt dat alle internaten voor buitengewoon onderwijs naar Welzijn gaan, en alle internaten voor regulier onderwijs bij Onderwijs horen.

Minister Pascal Smet: Dat is het principe. Daarnaast moet je de hele regeling voor de werking van de internaten aanpakken om op een transparante manier te kunnen financieren. Daarvoor heb je extra geld nodig. Dat extra geld moet bij de regeringsvorming worden afgesproken. Daar moet je keuzes voor maken.

Mevrouw Irina De Knop: Minister, u geeft in uw antwoord aan dat de internaten en hun financiering de voorbije jaren stiefmoederlijk werden behandeld.

Minister Pascal Smet: Neen, niet stiefmoederlijk. Het is een heel moeilijke regeling, een compromis, van lang geleden. Dat is zeer ingewikkeld. Dat is een les in geschiedenis. Je kunt dat enkel oplossen door in extra geld te voorzien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het ICT-gebruik in de klas - 560 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, uit de laatste ICT-monitor voor onderwijs blijkt dat het aantal computers en ICT-materiaal in het basis- en secundair onderwijs de afgelopen jaren sterk is toegenomen. In het secundair onderwijs is er gemiddeld één computer per twee leerlingen, in het basisonderwijs gemiddeld één computer per zes leerlingen. Hiermee scoren we internationaal redelijk goed.

Het gebruik van ICT door de leerkrachten in de klas is echter niet gestegen. Slechts 35 procent van de leerkrachten uit het secundair onderwijs gebruikt de computer regelmatig tijdens de lessen. 13 procent geeft toe er zelfs nooit gebruik van te maken. In het basisonderwijs zou iets meer dan de helft van de leerkrachten de computer geregeld gebruiken in de klas.

De voornaamste redenen voor de lage ICT-integratie in de klas zouden gebrekkige kennis en koudwatervrees zijn. Bovendien is niet altijd duidelijk hoe ICT nuttig kan worden ingezet in combinatie met de vakinhoud. Volgens de ICT-monitor zetten scholen te weinig in op bijscholing. Uit de cijfers blijkt dat de gemiddelde Vlaamse leerkracht in de voorbije vijf jaar slechts twee ICT-nascholingen volgde.

Minister, hoe evalueert u deze cijfers inzake ICT-integratie? Plant u acties om het opleidingsaanbod ICT voor leerkrachten uit te breiden en meer aandacht hiervoor te vragen bij de schooldirecties?

De ICT-coördinator speelt een belangrijke rol voor het ICT-beleid op school. In de studie naar het bestedingspatroon van basis- en secundaire scholen wordt door directies uit het basis- en secundair onderwijs meermaals aangehaald dat ICT-coördinatoren doorgaans te weinig uren hebben om, naast het technische onderhoud van het computerpark, ook nog bezig te zijn met didactische ondersteuning voor de leerkrachten. Hoe ziet u de rol van de ICT-coördinator in dit hele verhaal?

Hoe verhoudt zich het gebruik van ICT-materiaal als didactisch middel zoals een leerboek, een bord of de dingen die vroeger populair waren tot een van de knelpunten in het onderwijs: effectief kiezen voor wetenschap en techniek? Gaat u akkoord met het feit dat het niet is omdat kinderen en jongeren een smartboard zien in de klas of op de pc oefeningen maken, dat ze effectief ook wetenschap en techniek leren?

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Minister, dit is ook een interessante en terechte vraag. Meer technologische middelen op school is goed, ik juich dat toe. We komen stilaan in een tijd waarin een gewoon bord en krijtjes tot het verleden behoren. Ik heb spijt dat ik niet in deze tijd leef, want toen gebeurde het wel eens dat een leerkracht met een krijtje naar mijn hoofd gooide. Dat is dikwijls aangekomen, en u ziet wat daarvan de gevolgen zijn. Maar ik vermoed dat het implementeren van meer technologische middelen in scholen niet van de ene dag op de andere kan. Er zijn heel veel leerkrachten die niet de traditie hebben om met dat soort middelen te werken. De koudwatervrees zal er inderdaad voor zorgen dat ze dat niet zo snel zullen doen. Is het de bedoeling om dat veel sneller door te voeren dan het nu gaat, of laten we deze evolutie gewoon lopen zoals ze nu loopt?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: De nieuwe monitor toont aan dat de technische kant van het verhaal, de aanwezigheid van soft- en hardware, verbeterd is tegenover de nulmeting vijf jaar geleden. Technologie op zich is een belangrijke voorwaarde maar biedt geen garantie op slagen. Het is een middel, geen doel op zich. Het beleidsvoerend vermogen van de scholen en de rol van de leraren blijven de centrale spil voor een geslaagd ICT-beleid. Een goed uitgewerkt beleid gaat verder dan het aankopen van materiaal. Ik deel uw mening dat het schoentje vooral knelt bij de ICT-integratie in de klas. Dat is inderdaad niet voor alle leraren even vanzelfsprekend. Samen met de pedagogische begeleidingsdiensten van de verschillende koepels moet uitgeklaard worden hoe het personeel beter kan worden geprofessionaliseerd. Dat is opnieuw en in eerste instantie de opdracht van de scholen.

Meer gebruik maken van de aangeboden nascholingsprogramma's is hierin een eerste stap. Bijkomende vorming van het schoolteam en best practices delen moeten een belangrijke taak van de ICT-coördinator worden. De grote discrepanties in attitudes en thuisgebruik door leerlingen versus gebruik in de klas blijven eveneens opvallend. Waar bij leerlingen games en sociale media gemeengoed zijn, zijn dergelijke toepassingen in het onderwijs doorgaans afwezig. Digitale games zijn nochtans zeer krachtige leeromgevingen. Het Gamefonds en de verdere implementatie van games in samenwerking met educatieve uitgeverijen moet hierin het tij keren.

Het staat vast dat kinderen en jongeren leren op een nieuwe manier, waarbij beelden en allerhande media centraler komen te staan. Als we willen dat ze bewust en kritisch omgaan met verschillende media en er zich behoorlijk mee leren uitdrukken, moeten we hiervoor aandacht en ruimte maken op school, maar ook in de informele leercontexten daarbuiten.

Het ICT-nascholingsbeleid kent een lange traditie. Al in 1996 behoorde het tot de prioritaire nascholings thema's. Van 1999 tot 2010 was er het Regionaal ExpertiseNetwerk, dat instond voor de ICT-nascholing. Sindsdien is er het ICT-vormingsprogramma met de vzw SNPB, waar vorming en begeleiding door de pedagogische begeleidingsdiensten hand in hand gaan. Er is dus wel degelijk een aanbod, maar je moet er gebruik van maken. Voor alle duidelijkheid: in de toekomst zal er nog een nieuw aanbod moeten komen. Als het wordt uitgebreid, zal er voor alle leerkrachten een aanbod op maat moeten worden uitgewerkt. De vraag is dan opnieuw hoeveel verantwoordelijkheid de overheid daarvoor kan en mag dragen. Dat is een belangrijke vraag, waarover we het al een paar keer hebben gehad.

Het belang van een goede en pedagogisch onderlegde ICT-coördinator mag niet worden onderschat. Over alle onderwijsniveaus heen en zowel voor de directie als voor de leerkrachten geldt dat de kwaliteit van het ICT-beleid op school hoger wordt ingeschat als de ICT-coördinator didactische ondersteuning biedt, vorming organiseert of zelf vorming geeft aan het team. De kwaliteit van het ICT-beleid wordt ook hoger ingeschat naarmate de school over meer uren ICT-coördinatie beschikt. We stellen echter vast dat de ICT-coördinatoren hoofdzakelijk technisch bezig zijn.

De taakbelasting wordt ook alsnog groter. Bovendien is er de vaststelling dat het beheer en de beveiliging van computernetwerken stilaan specialistenwerk geworden is. De ICT-coördinator moet op dat vlak steeds nieuwe kennis en vaardigheden opdoen. De vraag is dan ook of er in scholen nog wel voldoende knowhow en tijd aanwezig is om die belangrijke taak goed uit te voeren en of het voor een school niet kostenefficiënter is om beheer- en beveiligingstaken uit te besteden zoals dat in tal van ons omringende landen reeds het geval is, en zoals ik overigens ook heb laten opnemen in de raamovereenkomst die met Telenet werd afgesloten.

Ik onderzoek momenteel ook in welke mate en op welke manier we de rol van de ICT-coördinator anders kunnen laten invullen. Ik zie daarin vier elementen.

Ten eerste moet er op korte termijn een meer gestroomlijnde ondersteuningsstructuur voor ICT-coördinatie mogelijk worden gemaakt. Door een gebrek aan centrale ondersteuningsinitiatieven werken veel ICT-coördinatoren zonder veel ondersteuning en zonder basis waarop ze kunnen terugvallen voor vragen, vorming, technische en pedagogische ondersteuning. Maar opnieuw: in eerste instantie is dat de verantwoordelijkheid van de scholenkoepels.

Ten tweede bekijk ik of het nuttig en mogelijk is om een beroepscompetentieprofiel voor ICT-coördinatoren op te maken. Ook dat bestaat namelijk nog niet.

Ten derde moet ook worden bekeken of de uren voor ICT-coördinatie moeten worden uitgebreid voor de centra voor basiseducatie (CBE's). De CBE's hebben immers een belangrijke taak met betrekking tot de competentieontwikkeling van laaggeletterden op het vlak van ICT.

Ten slotte moet ook het statuut van ICT-coördinator worden uitgebreid. Het bestaat momenteel als ambt alleen in het basisonderwijs. Daarom pleit ik voor de bestuurlijke schaalvergroting. Dan kun je gewoon een directeur hebben die ICT-directeur is.

U merkt dat we er goed over hebben nagedacht. In het onderwijs heb je altijd veel jaren nodig om tot een besluit te komen. Men heeft twintig jaar nodig gehad voor de hervorming van het secundair onderwijs, vijftien jaar voor leerzorg. Op twee jaar tijd kon ik dit niet allemaal regelen. Als je wat historisch besef hebt, weet je dat dat niet kon op twee jaar tijd. Helaas, maar goed, het is zo.

Het is geen of-ofverhaal, maar een en-enverhaal. Het belangrijkste is dat jongeren van vandaag op school de gepaste competenties verwerven om zich aan te kunnen passen aan de steeds snellere veranderingen in onze samenleving. Digitale leeromgevingen maken het mogelijk om de kennisoverdracht op het niveau van het individu te differentiëren. Het grootste nut van digitale leeromgevingen ligt daarin dat je mensen strategische ICT-competenties kunt aanreiken die hen ook in tal van andere domeinen van hun leren en hun leven kunnen helpen.

De technologie evolueert razendsnel. ICT is een middel en geen doel op zich. In de school van de toekomst zal het zogenaamde blended learning, ondersteund door een open, gebruiksvriendelijke en flexibele ICT-infrastructuur, aangepast aan verschillende doelgroepen, binnen inspirerende en stimulerende schoolomgevingen de norm worden. De komende jaren zal er dus een echte revolutie plaatsvinden, in verband met hardware, software, maar ook op het vlak van ondersteuning van leerkrachten. Dat zal betekenen dat computerlokalen op termijn zullen moeten verdwijnen. ICT zal in elke klas aanwezig moeten zijn. Wanneer er nieuwe scholen worden gebouwd, houdt men daar ook het best rekening mee.

Samengevat: we staan aan de vooravond van een revolutie. Veel dingen zijn nog niet uitgekristalliseerd. We hoeven op dat vlak dus niet te panikeren of ons zorgen te maken. Heel de ontwikkeling van de 'tabletisering' en de applicaties staat nog niet voor 100 procent op punt. Er wordt nog volop aan gewerkt. Er zal een moment komen waarop dat totaal anders wordt. Sommigen zeggen al dat je het best twee keer nadenkt over het investeren in

digiborden. Het kan namelijk snel een wat verouderde technologie worden. Dat is toch wat je hoort op de markt. De komende jaren kan de ‘tabletisering’ en de centralisering op een groot tablet zich voortzetten. Ik heb het al verteld. De mogelijkheden die dat biedt voor de differentiatie binnen de klas, zullen enorm zijn. Het is ondersteuning.

Scholen worden gefinancierd op dat vlak. Maar ik ben het ermee eens dat, als je dit invoert – en dat zal moeten gebeuren –, ook de ondersteuning van leerkrachten ernstig moet worden aangepakt. Je mag mensen niet aan hun lot overlaten en laten ploeteren. Dat is duidelijk. Dat zal de komende jaren worden aangepakt.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, ik dank u voor uw zeer uitvoerig antwoord over een thema dat inderdaad enorm onderhevig is aan evolutie. Ik weet ook dat IT-applicaties, op het moment dat je ze aankoopt, eigenlijk al verouderd zijn. Op het moment dat je ze in huis haalt, is er al een nieuwe uitgave of een verbeterde versie van datzelfde systeem.

Nu, ik heb destijds een paar keer gehoord dat de huidige generatie leerkrachten – en dan bedoel ik niet diegenen die net zijn afgestudeerd en net in het onderwijs zijn gestapt, want zij zullen een beetje beantwoorden aan de kennis en de kunde van de ICT –, zij die al een tijdje lesgeven, een verloren generatie vormen wat ICT betreft. Zij werden er natuurlijk zelf niet mee geconfronteerd tijdens hun opleiding en moeten elke keer opnieuw die inhaalbeweging maken. Dat is voor heel wat dingen zo. Een aantal mensen hebben interesse en een aantal absoluut niet, maar ze proberen toch bij te benen en dat vol te houden.

Ik vond het heel aangenaam te horen dat er enorm op zal worden ingezet en dat er een ICT-revolutie komt. Het is zeker belangrijk om op termijn het evenwicht te zoeken. Ik ben absoluut voorstander van het geven van alle kansen aan de multimedia en van het verantwoord gebruik in de school. Een tijdje geleden las ik in een studie dat zeker in de eerste leerjaren, bij de 6-jarigen, de schrijfbewegingen van een krijt op een bord een rust brengt in die kinderen die therapeutisch kan werken op de hyperactiviteit van een aantal van hen. Misschien moeten we alle elementen bekijken en een evenwicht zoeken. Dat neemt natuurlijk niet weg dat de ICT de plaats moet krijgen die ze verdient.

Ik dank u voor uw antwoord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, de school van mijn dochter is een ramp op het vlak van ICT-infrastructuur. Het gebouw dateert van de 19e eeuw. Die school heeft een aanvraag ingediend voor de volledige vernieuwing van de gebouwen. Ze verwachten echter dat die aanvraag pas binnen acht jaar zal worden ingewilligd. Ik vermoed dat er zo heel veel scholen zijn.

Nu, met de evolutie van de ICT worden de plannen die bij het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGIO) worden ingediend, bestendig geactualiseerd om in overeenstemming te zijn met die ICT-evolutie. Ik vermoed dat dat wel wordt gedaan. Anders zullen we terechtkomen in stomme toestanden.

Minister Pascal Smet: Ja, maar opnieuw: hoe en in welke mate een school omgaat met ICT, behoort tot de pedagogische vrijheid.

De heer Boudewijn Bouckaert: Het is dus aan de aanvragers om hun aanvragen eventueel aan te passen aan de evoluties.

Minister Pascal Smet: Ja, dat maakt deel uit van de pedagogische vrijheid.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik hoop dat dat dan ook gebeurt. Er is in onze scholen nog te weinig bewustzijn over de noodzaak om die ICT-technologie goed te gebruiken.

Dan is er ook de zaak van de ICT-coördinator. Ik ben met zo’n geval geconfronteerd. Ik ken iemand, een echte ‘crack’, die voor de privésector werkt en dat heel goed doet. Nu blijkt dat die persoon niet tot ICT-coördinator kan worden benoemd omdat hij niet beschikt over de

juiste diploma's. Langs de andere kant heeft die persoon daarin een enorme knowhow en is die school uiterst tevreden over zijn werk. Ook daar zou er voldoende flexibiliteit moeten zijn om de juiste mensen te kunnen aantrekken.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, ik heb alle begrip voor de situatie die u kent. Ik ken echter 101 andere situaties waarbij het zeer goed verloopt. Ik zal u een tip geven. Misschien moet u vanuit het oudercomité in het kader van participatie in de school uw school er eens op wijzen dat het ook anders kan. Want, zoals de minister zegt, is het een vrijheid van de school. Ik ken heel wat scholen die daar zeer nadrukkelijk mee bezig zijn. Misschien moet u dus wat aandringen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Op straffe van in particularismen te vervallen, wil ik zeggen dat scholen – want ik denk dat het niet alleen voor die school geldt – slechts grondig kunnen vernieuwen binnen zes à zeven jaren. Alle partiële vernieuwingen die zij nu doen, zijn vaak weggesmeten geld. Dat is dus een groot probleem voor heel veel scholen. Dat geldt ook voor de ICT-infrastructuur. Maar u hebt gelijk, er bestaan nog andere kanalen.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Er zijn heel veel voorbeelden gekend van scholen, zeker in het secundair onderwijs, die zelf een opleiding informatica hebben in hun studietoeraanbod. Die scholen hebben natuurlijk een zekere voorsprong. Die scholen zijn bijzonder. Dat kan binnen een scholengemeenschap of een scholengroep afstralen op andere scholen om daarin wat actiever te zijn en initiatief te nemen. Er zijn zeker heel goede voorbeelden te vinden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *Mevrouw Vera Celis, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het voornemen van het katholiek onderwijsnet tot vermindering van het aantal studierichtingen in het secundair onderwijs
- 572 (2013-2014)

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, minister, geachte leden, in de plenaire vergadering hebben mevrouw Meuleman en ik al een vraag gesteld over de plannen van het katholiek onderwijs om met grote schoolgroepen van start te gaan. Daar gebeurt dat dus al. Blijkbaar is daar geen decretaal kader voor nodig. Deze vraag, enigszins parallel daarmee, gaat over de vermindering van het aantal studierichtingen in het secundair onderwijs.

Het katholiek onderwijs heeft dus eigen voorstellen klaar om het aantal studierichtingen in het secundair onderwijs te verminderen, een doelstelling die ook in het masterplan staat. Deze voorstellen werden op de avond van maandag 2 december toegelicht tijdens een bijeenkomst met schoolbesturen en directies in Mechelen. In het VRT-radioprogramma De Ochtend zei mevrouw Mieke Van Hecke, de directeur-generaal van het katholiek onderwijs, dat er al wordt bekeken waar het aanbod kan worden aangepast zonder decretale ingrepen.

Men wil het aantal studierichtingen verminderen met als doel de structuur overzichtelijker te maken. Zo zijn er momenteel alleen al in de laatste 2 jaar van het secundair onderwijs meer dan 150 verschillende studierichtingen. Nu blijkt dat bijvoorbeeld leerlingen die Economie-Moderne Talen volgen in het secundair onderwijs, later succesvol een professionele bachelor afronden, maar dat geldt ook voor jongeren die Handel of Boekhouden in het technisch onderwijs volgen. Dat is een interessant punt. Het katholiek onderwijs stelt voor die

leerlingen te verenigen in een ‘binnenstudiedomein’ Economie en Maatschappij, dat dan een ideale voorbereiding zou kunnen zijn voor die professionele bachelor.

Mevrouw Van Hecke zegt dat scholen nu al bekijken waar het aanbod kan worden aangepast. Volgens haar zouden al heel wat scholen in die richting evolueren. Nog volgens haar is ook niet voor alles een decretale wijziging nodig: “We kijken nu al wat we kunnen doen en waar we ons aanbod kunnen aanpassen zonder dat daarvoor decretale ingrepen nodig zijn (...)”. Voor enkele andere zaken, bijvoorbeeld met betrekking tot de programmatie, zijn er wel decretale ingrepen nodig, dixit mevrouw Van Hecke.

Nu blijkt dat ook het masterplan voor de hervorming van het secundair onderwijs in een operatie voorziet om het aantal studierichtingen te verminderen. In dat masterplan staat bij de maatregelen waarover tijdens deze legislatuur is beslist of zal zijn beslist het volgende voor de tweede en derde graad: “Alle studierichtingen worden momenteel gescreend en op basis van die screening en de uitvoering van het decreet op de Vlaamse kwalificatiestructuur (...) zijn er in het studieaanbod eventueel nieuwe, maar in elk geval minder en inhoudelijk geactualiseerde studierichtingen. (...) Voor elke studierichting wordt een goede aansluiting met het hoger onderwijs en/of de arbeidsmarkt verzekerd. Daartoe wordt met de arbeidsmarkt structureel overleg gepleegd, zowel op Vlaams als op regionaal niveau. Met het hoger onderwijs wordt overleg gepleegd om de eindtermen S.O. beter af te stemmen op de start-competenties voor het H.O.” Dat werd gezegd in juni 2013, dus nu is dat ook zeker bezig.

Die aansluiting op het hoger onderwijs wordt ook ter harte genomen door het katholiek onderwijs. Ik heb het voorbeeld geschetst. Er wordt bekeken welke richtingen zoal het best aansluiten bij welke hogeschoolrichtingen. Dat is ook enigszins statistisch-empirisch onderzocht.

Dat is dus de huidige situatie. Minister, daaruit vloeien toch een aantal vragen voort. Mijn eerste vraag is eigenlijk geen kritiek, maar een echte vraag. In welke mate spoort dit initiatief van het vrij onderwijs met de operatie die door het Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming (AKOV) wordt uitgevoerd? Gebeurt dat parallel? Gebeurt dat in overleg? Zullen daar geen contradicties uit voortvloeien? Dat lijken me toch terechte vragen die men kan stellen, want het gaat over een zeer belangrijk punt in de evolutie en hervorming van het secundair onderwijs. Ik heb er geen kritiek op dat het katholiek onderwijs dat initiatief neemt, dat het allerlei hervormingen gaat doorvoeren in het aanbod qua studierichtingen, maar natuurlijk zal het daarmee misschien het AKOV voor een voldongen feit stellen, zodat de hele hervorming de facto wordt aangestuurd vanuit het katholiek onderwijs. Is dat een mogelijkheid? Hoe verhoudt zich dat dan tot de rol van onze overheid en de decretale interventies?

Ik heb ten slotte nog een vraag die ik niet had gesteld, maar die daar eigenlijk complementair mee is. Hoe zit het met de andere netten? Er is immers ook het gemeenschapsonderwijs, het gemeente- en provincieonderwijs. Er zijn ook de kleine onderwijsverstrekkers. Daar horen we dus niets van. Ik heb alleszins nog niet gehoord dat zij zelf initiatieven zouden nemen met betrekking tot de studierichtingen. Gaan we geen situatie krijgen waarbij de weg ingeslagen door het katholiek onderwijs uiteindelijk de weg wordt voor heel het Vlaamse onderwijs? Hoe liggen die verhoudingen?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, geachte leden, het klopt dat het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) is begonnen aan een eerste oefening om het studieaanbod in het secundair onderwijs overzichtelijker te maken. Dat is een kleine voorafname, die helemaal niet in strijd is met de uitvoering van de grote matrix. Meer nog, ik juich dat toe.

Momenteel is men bij AKOV volop bezig met het invullen van de matrix en met de reductie van het aantal studierichtingen. Bij de ontwikkeling van die matrix worden alle onderwijsactoren, dus ook het VSKO, de arbeidsmarkt en het hoger onderwijs, actief

betrokken. Wat het VSKO voorstelt, ligt dus volledig in de lijn van datgene waarmee AKOV bezig is. Het eindproduct van de matrix wordt uiterlijk midden 2016 verwacht. De bedoeling is tot inhoudelijk geactualiseerde en duidelijk geprofileerde studierichtingen te komen, die ook anders zullen worden geordend. Dat zal ook de basis zijn voor een reductie van het aantal studierichtingen.

Niets belet de onderwijspartners echter om zelf vrij na te denken over hun aanbod en hoe ze dat willen organiseren. Dat hebben ze overigens in het verleden ook al gedaan. Dat behoort tot hun pedagogische vrijheid, uiteraard binnen het vastgelegde reglementair kader. Dat reglementair kader biedt via de programmatieregels ruimte aan het onderwijsveld om het eigen aanbod te organiseren en bijvoorbeeld kwantitatief te reduceren en/of om op schoolniveau tot een inhoudelijk, consistent aanbod te komen. Om echter structureel en inhoudelijk volledig in te grijpen op het studieaanbod, zijn verdere regelgevende stappen noodzakelijk.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, ik dank u voor uw antwoord, maar ik blijf toch nog enigszins op mijn honger. Wat is nu eigenlijk de verhouding tussen wat er decretaal moet gebeuren en wat de netten kunnen doen? Ik heb geen kritiek op de plannen van het katholiek onderwijs. Ik vind het goed dat ze dat initiatief nemen, maar die plannen zijn toch vrij verregaand. Ze hebben toch wel een aanzienlijke bandbreedte bij het hervormen van die studierichtingen. Wat is dan eigenlijk de verhouding met wat AKOV dan nog moet doen?

Minister Pascal Smet: Maar de matrix is meer dan dat. De matrix gaat ook anders ordenen. Eerst zal elke richting worden gescreend. Dat gebeurt nu. Ze worden daar ook bij betrokken. Men zal bekijken wat de doelstelling is van elke richting. Is dat doorstroming, is dat de arbeidsmarkt of de beide?

De heer Boudewijn Bouckaert: Dat doet het VSKO ook.

Minister Pascal Smet: Daarnaast zal er ook worden geclusterd in inhoudelijke domeinen. Dan krijg je die matrix. Dan moet worden bekeken of er, volgens de eindtermen die zijn bepaald, geen kwaliteitsverlies is. Is die er niet, dan wordt dat uitgevoerd. Dat is de beslissing die is genomen. Dat vergt dus wel wat tijd.

De oefening die zij doen, zal niet in tegenspraak zijn met de grotere oefening. Niets belet het gemeenschapsonderwijs om ook een gelijkaardige oefening te doen. Dit gebeurt trouwens allemaal in overleg en contact. Het is niet zo dat dit in een achterkamertje gebeurt. Wat ze nu al kunnen doen, mogen ze nu al doen. Voor een fundamenteelere ingreep is er echter wel decretaal regelgevend werk nodig. Als een school bijvoorbeeld minder studierichtingen wil, of anders wil ordenen, dan kan dat in zekere mate. U hebt echter toch ook al gehoord van innoverende scholen, die dat eigenlijk vandaag ook al enigszins doen, dat ze telkens op decretale problemen botsen, die ze dan af en toe al dan niet creatief proberen te omzeilen.

Daar heb je wel wat aanpassingen aan de regelgeving nodig. Er is helemaal geen tegenspraak. Ze gaan op die manier niet alles bepalen. Ze moeten binnen een frame blijven, dat ze ook kennen en dat wordt uitgewerkt, en waar iedereen bij betrokken is.

De heer Boudewijn Bouckaert: Het voorbeeld dat ze geven, is om economie, moderne talen en handel samen te brengen, omdat dat een uitweg biedt naar een professionele bachelor. Dat zit in de studiedomeinlogica en dat is het soort hervorming waarvoor het masterplan staat. Ik vraag me af wat het AKOV daarbovenop nog moet doen. Laat ons de hele zaak aan de netten overlaten.

Minister Pascal Smet: Nee, ze moeten overal hetzelfde blijven. Het is belangrijk dat de indeling in matrix overal dezelfde is. Als er nu al vereenvoudigingsoefeningen gebeuren die niet in strijd zijn met wat er komt, dan kun je daar toch niet tegen zijn.

De heer Boudewijn Bouckaert: Nee, ik ben er niet tegen. Ik stel de vraag over de verhoudingen van de actoren in heel die operatie.

Minister Pascal Smet: Er is toch altijd gepleit voor een samenwerking met iedereen. Ik zie het probleem niet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *De heer Boudewijn Bouckaert, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over psychosociale aandoeningen in het onderwijs
- 590 (2013-2014)

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, minister, collega's, het rapport ziekteverzuim 2012 van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) vermeldt dat er ten opzichte van 2011 een lichte stijging is van het ziekteverzuimpercentage. Daarnaast is ook het aantal ziektedagen met 1,48 procent gestegen tegenover 2011. Het aantal ziektedagen per personeelslid bedraagt jaarlijks gemiddeld 14,12. De stijging van het aantal ziektedagen is volgens AgODi voornamelijk te wijten aan de stijging van de VVP-ziektedagen (verlof voor verminderde prestaties). Het gaat over mensen die uit ziekte komen en met verminderde prestaties de draad terug opnemen.

Er dient daarnaast ook rekening gehouden te worden met een lichte stijging van het personeel. Met meer personeel heb je natuurlijk een hoger aantal ziektedagen, hoewel dat in percentage neutraal zou moeten blijven.

Een opmerkelijke vaststelling uit het rapport is het feit dat 32,85 procent van de ziektedagen wordt veroorzaakt door psychosociale aandoeningen. Dat kunnen heel ernstige aandoeningen zijn, daarover wil ik niet minimalistisch doen. Als buitenstaander is dat soms moeilijk te bevatten, want je ziet het niet. Een gebroken been zie je, psychosociale aandoeningen zijn moeilijker te detecteren. We moeten dit echt wel au sérieux nemen.

Het is voornamelijk het directiepersoneel dat het hoogste percentage ziektedagen opneemt wegens een psychosociale oorzaak. Voorts is het ook opvallend dat het voornamelijk oudere leeftijdsgroepen zijn die psychosociale ziektedagen opnemen. In de leeftijdsgroep van 56-65 jaar is bijna 65 procent van de ziektedagen van het directiepersoneel het gevolg van psychosociale aandoeningen, terwijl voor de totaliteit van het personeel het percentage 49 bedraagt.

Volgens AgODi is het noodzakelijk dat schoolbesturen maximaal inzetten op preventie. Dat is een nobele opdracht die aan schoolbesturen en scholen wordt gegeven. AgODi vindt het eveneens raadzaam om met de sociale partners een kader uit te werken dat werkgevers moet toelaten om op een zorgzame manier om te gaan met hun werknemers.

Minister, hebt u kennisgenomen van dit rapport en hoe evalueert u die vaststellingen, het hoge percentage directieleden en het aantal directieleden op respectabele leeftijd? Een van de oorzaken van deze trend moet worden gezocht in de toenemende planlast en opgelegde juridisering. Dat zeg ik niet alleen, ook anderen zeggen dat. Klopt deze analyse? Zult u erover waken dat dit binnen de perken blijft? Dit zal toch een onderwerp van discussie zijn. Moeten we hierin een verband zien tussen een grote planlast van directies en het fenomeen van ziekteverzuim om psychosociale redenen?

Minister, gaat u akkoord met de vaststelling van AgODi dat schoolbesturen maximaal moeten inzetten op een actief preventiebeleid? Zo ja, welke acties kunnen we ondernemen om hier een antwoord op te bieden? Dit poneren is een zaak, actieve maatregelen nemen is een andere. Bent u het voorstel genegen om actief met de sociale partners samen te zitten en een kader uit te werken?

De vervangingen in ons onderwijs kennen ook een evolutie. Vroeger moest een personeelslid veertien dagen ziekteverlof hebben voor je een vervanging mocht toestaan. Dat is nu gereduceerd, en dat is een goede maatregel. Een bekende voetballer zei ooit dat elk nadeel z'n voordeel heb, maar elk voordeel heeft ook vaak een nadeel. Waar personeelsleden vroeger bekommerd waren om het welzijn van hun klas, school en collega's, en toch maar gingen werken in plaats van een dag thuis te blijven, is die drempel nu verlaagd. Misschien is dat ook een reden waarom het aantal ziektedagen is toegenomen. Ik vel daar geen oordeel over. Het feit dat we korte vervangingen hebben toegestaan, kan wel een invloed hebben op het cijfer. Dat heb ik nergens teruggevonden. Dit is een bijkomende bemerking die ik wil maken. Misschien moet het niet worden onderzocht, maar het kan een interessante vaststelling zijn.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik heb inderdaad akte genomen van de cijfers in het rapport ziekteverzuim van het Agentschap voor Onderwijsdiensten. Net als de sociale partners zijn we uiteraard begaan met het welzijn en de gezondheid van de personeelsleden en de cijfers die u aanhaalt, baren mij zorgen.

Naast de psychosociale aandoeningen springt echter ook de rugproblematiek in het oog, de tweede grootste oorzaak van ziekteverzuim. Daarom worden een aantal preventieve maatregelen op het vlak van psychosociale aandoeningen met specifieke aandacht voor de directeurs en rugproblemen uitgewerkt.

Uit het rapport ziekteverzuim kun je geen oorzaken afleiden. Uit de contacten tussen de administratie en het controleorgaan blijkt trouwens dat personeelsleden met psychosociale aandoeningen vaak kampen met problemen thuis en op het werk. Zo stijgt bijvoorbeeld ook in de leeftijdsgroep van de 36- tot 45-jarigen het ziekteverzuim ten gevolge van psychosociale aandoeningen: de leeftijdscategorie die vaak ook de zorg voor kinderen en ouders moet combineren. Om daarover meer te weten, zouden de betrokken schoolbesturen moeten investeren in een aanwezigheidsbeleid, waarbij ze gesprekken aanknopen met de betrokken personeelsleden. Of planlast of jurisdisering een oorzaak van psychosociale problemen is, kan men dus evenmin afleiden uit die ziektecijfers. Ik hoed mij ervoor om veronderstellingen te maken.

Uit het rapport 'Kom op tegen planlast!', van 2013, blijkt dat het begrip 'planlast' vele ladingen dekt. De onderzoekers stellen vast dat planlast bestaat, maar dat het subjectief en contextgebonden is. Planlast situeert zich in het voortdurende en complexe samenspel tussen het professioneel werken van de individuele leerkracht, de schoolorganisatorische werkcondities en de eisen die ten aanzien van leerkrachten én instellingen worden geformuleerd. Daarom bestaat er niet zoiets als de lijst met taken die door iedereen en in elke instelling als planlast worden ervaren. En om dezelfde reden is er dan ook geen eenvoudig antwoord op de vraag hoe aan planlastvermindering kan worden gewerkt. De beleidsaanbevelingen én de beleidsvoorstellen om aan de aanbevelingen uit het onderzoek tegemoet te komen, spreken diverse actoren aan die verantwoordelijkheid kunnen opnemen in het vermijden of verminderen van planlast.

Het onderzoek is vrijgegeven en openbaar gemaakt. Klasse heeft een interview met de onderzoekers gepubliceerd. De vakorganisaties en de representatieve verenigingen van de inrichtende machten waren in de begeleidingscommissie van het onderzoek vertegenwoordigd, zoals de inspectie en de administratie. Ik zal niet nalaten om samen met alle betrokken actoren werk te maken van de aanbevelingen die voor de overheid, de inspectie, het middenveld en het werkveld worden geformuleerd. Maar als u het rapport goed leest, zult u merken dat de klemtoon bij de schoolbesturen zelf ligt.

Ik ben ervan overtuigd dat onze schoolbesturen sterk begaan zijn met het welzijn en de gezondheid van hun personeelsleden, en dat zij op dat vlak een belangrijke rol spelen. Zij kunnen inspiratie putten uit het actieplan inzake rugproblemen, én in de toekomst ook uit het actieplan inzake de preventie van psychosociale aandoeningen, dat momenteel wordt uitgewerkt. Daarin staan concrete acties die de overheid, de schoolbesturen, de schooldirecteurs

en de leraren zelf kunnen ondernemen. Ik laat ook onderzoeken of voor onderwijs een Work Ability Index (WAI) kan worden ingevoerd. Die index van het werkvermogen geeft weer wat de balans is tussen de persoonlijke capaciteiten en de werkvereisten. Het is een goede voorspeller van ziekteverzuim, arbeidsongeschiktheid en vroegtijdige pensionering. Ik laat nagaan of het haalbaar is om dit instrument op termijn in de scholen aan te wenden. Bovendien is het hrm-beleid in scholen een prioritair thema. Het hrm-beleid heeft veel te maken met het aanwezigheidsbeleid in de scholen. Het verstrekt scholen en schoolbesturen knowhow, om te komen tot een principiële beleidsvisie inzake beleidsbeslissingen over personeels-, organisatorische en bestuurlijke kwesties.

Ik heb deze regeerperiode een werkgroep geïntegreerd welzijnsbeleid opgericht waarin overheid en sociale partners zijn vertegenwoordigd. Elk jaar wordt het rapport ziekteverzuim in die werkgroep besproken. Ook wordt bekeken hoe het beleid op de verschillende niveaus kan worden bijgestuurd. Zo is ook het plan van aanpak van rugproblemen in mei 2013 aan de sociale partners voorgesteld, en zal ook het plan van aanpak inzake de preventie van psychosociale aandoeningen met de sociale partners worden besproken. Wel blijft het zo dat de overheid wel een kader kan scheppen, maar dat het de inrichtende machten zijn die de plannen moeten concretiseren. Het personeelsbeleid wordt niet door de overheid gevoerd, maar door de werkgevers. Professionalisering ter zake is dan ook een absolute must!

De heer Kris Van Dijck: Ik dank u voor het duidelijke antwoord, minister. Ter afronding wil ik nog deze zorg verwoorden. Ik heb gesteld dat ik psychosociale aandoeningen ernstig neem. Maar ik stel ook vast dat in de onderwijssector, en in het openbaar ambt in het algemeen, het burn-outverschijnsel bestaat. Wij hebben een zeer goede rechtspositieregeling, waarbij ziekteperiodes de werknemer een zeker inkomen opleveren. Ik denk dat ik niet in de kerk vloek wanneer ik zeg dat er in Vlaanderen zoiets bestaat als “het opnemen van ziekteperioden”. Die uitdrukking is in Vlaanderen gemeengoed, hoewel er geen ziekteperioden “op te nemen” zijn. Men beschouwt dat dan als een vorm van vervroegd met pensioen gaan. Ik wil niet aan de rechtspositie morrelen, want die is belangrijk. Maar wij moeten daar aandacht voor opbrengen.

Die rechtspositie mag niet de pretext zijn voor dergelijke praktijk. Men kan moeilijk zwart op wit het bestaan van psychosociale aandoeningen vaststellen. Wie zegt dat hij of zij het niet meer ziet zitten, ziet het niet meer zitten, want dat valt niet met een apparaat vast te stellen of te ontcrachten. Wij moeten met schoolbesturen en sociale partners een klimaat creëren zodat mensen hun taken kunnen en willen blijven uitoefenen, maar wij mogen toch ook wel het vingertje opsteken om te zeggen dat het not done is om van een regelgeving met vangnetten, ten bate van mensen die het echt nodig hebben, misbruik te maken. Dat mag toch op het publieke forum van deze commissie wel eens worden gezegd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■